

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલતમાં, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૪૦૬/૨૦૦૧

સાથે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૪૦૭/૨૦૦૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વી.પી. પટેલ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	ના
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર	ના

	પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	-------------------------	--

=====

આકાર કન્સ્ટ્રક્શન

વિરુદ્ધ

નેશનલ બિલ્ડિંગ્સ કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને ૧ અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે શ્રી જી.ટી. દયાણી (૨૭૧)

સામાવાળા નં. ૧ તરફે શ્રી કેદાર બી. બીનીવાલે (૩૦૩૦)

સામાવાળા નં. ૧ તરફે શ્રી કે.એમ. પટેલ (૬૨૯)

સામાવાળા નં. ૨ માટે રુલ સર્વ થયો (૬૪)

=====

કોરમ:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વી.પી. પટેલ

તારીખ: ૨૯/૦૫/૨૦૨૦

મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા – મૂળ વાદી – આકાર કન્સ્ટ્રક્શન (ટૂંકમાં 'કોન્ટ્રાક્ટર') એ આબિટ્રેશન એક્ટ ૧૯૪૦ (ટૂંકમાં 'એક્ટ, ૧૯૪૦') ની કલમ ૩૯ હેઠળ ફર્ટ અપીલ નં. ૩૪૦૬/૨૦૦૧ દાખલ કરેલ છે, જે વિદ્વાન જથા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસ.ડી.), ગોધરા, જિલ્લો પંચમહાલ (સંક્ષિપ્તમાં 'વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ') દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ માં તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતોષ્ટ થઈને કરવામાં આવી છે, જે અપીલકર્તા કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ મૂળ સામાવાળા નં. ૧ નેશનલ બિલ્ડિંગ કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'કોર્પોરેશન') વિરુદ્ધ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૪ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેને ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો.

૧.૧ અપીલકર્તા – મૂળ સામાવાળા નં. ૧ – આકાર કન્સ્ટ્રક્શન (ટૂંકમાં 'કોન્ટ્રાક્ટર') એ આબિટ્રેશન એક્ટ ૧૯૪૦ (ટૂંકમાં 'એક્ટ, ૧૯૪૦') ની કલમ ૩૯ હેઠળ ફર્ટ અપીલ નં. ૩૪૦૭/૨૦૦૧ દાખલ કરેલ છે, જે વિદ્વાન જથા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસ.ડી.), ગોધરા, જિલ્લો પંચમહાલ (વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ) દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ માં તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતોષ્ટ થઈને કરવામાં આવી છે, જે સામાવાળા નં. ૧ મૂળ વાદી નેશનલ બિલ્ડિંગ કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'કોર્પોરેશન') દ્વારા અપીલકર્તા

મૂળ સામાવાળા નં. ૧ આકાર કન્સ્ટ્રક્ટર વિરુદ્ધ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૭, ૩૦ અને ૩૩ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેને મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને એકમાત્ર આર્બિટ્રેટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ નો એવોર્ડ રદ અને સેટ અસાઈડ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૨ વિવાદિત ચુકાદાના ફક્ત ૧ મુજબ, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે "બંને દાવવાઓને એકત્રિત કરવા અને સમાન ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે. તેથી, બંને બાબતોમાં બંને પક્ષકારોએ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ માં તેમની પુરાવાની નોંધણી કરાવી છે અને તે અનુસાર હું ન્યાયના હિતમાં સમાન ચુકાદા દ્વારા બંને દાવવાઓનો નિકાલ કરવા માટે અહીં ઉપસ્થિત છું." સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ ના તારીખ ૧૧/૦૯/૨૦૦૦ ના રોજકામનું અવલોકન કરતા, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે "આ હાલના દાવવાને સ્પેશિયલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ સાથે એકત્રિત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. જો કે, બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા સંદર્ભિત બાબતમાં રેકૉર્ડ આગળ વધ્યો છે તેથી નીચે મુજબ આંકવામાં આવ્યો છે." સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ અને ૧૨૯/૧૯૮૯ ને એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે બંને દાવવાઓનો સમાન ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા નિકાલ કર્યો હતો અને જો આ બંને અપીલોનો સમાન ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવે તો પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને કોઈ વાંધો નથી તે

તથ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટે આ બંને ફર્સ્ટ અપીલોનો સમાન ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

૨. અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.ટી. દયાણી અને સામાવાળા નં. ૧ આરોપી માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.એમ. પટેલ સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેદાર બી. બેનીવાલેને સાંભળ્યા. સામાવાળા નં. ૨ – આબિટ્રેટરને રુલ યોગ્ય રીતે બજવણી કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં, તેઓ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત થવાનું પસંદ કર્યું નથી.

કેસના તથ્યો:

૩. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોર્પોરેશન દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલની મેમો તેમજ દાવવાના પ્લીડિંગ્સ (પ્લેન્ટ) મુજબ કેસના તથ્યો નીચે મુજબ છે;

૩.૧ કોર્પોરેશને પંચમહાલ જિલ્લાના ગોધરા તાલુકાના ભામિયા ગામે ૨૦,૦૦૦/- એમ.ટી. ક્ષમતાનું ગોડાઉન બનાવવા માટે ટેન્ડર આમંત્રિત કર્યા હતા. કોન્ટ્રાક્ટરે રૂ. ૮૧,૦૮,૫૫૨/- ની અંદાજિત કિંમત કરતાં ૩૬% વધુનું ટેન્ડર રજૂ કર્યું હતું. કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા મોકલવામાં આવેલ ટેન્ડર પ્રસ્તાવ સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો અને અલગ રકમના અન્ય ભાગ-II ઇલેક્ટ્રિસિટી વર્ક

સાથે રૂ. ૧,૧૦,૨૭,૬૩૦/- માં કામ પૂર્ણ કરવા માટેનો કરાર થયો હતો. કોર્પોરેશન દ્વારા તારીખ ૧૪/૦૨/૧૯૮૫ ના પત્ર દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટરને કરારની અમલવારી પૂર્ણ કરવા અને તુરંત કામ શરૂ કરવા જાણ કરવામાં આવી હતી.

૩.૨ ભારત સરકારનું સાહસ એવા કોર્પોરેશને કોન્ટ્રાક્ટર સાથે પંચમહાલ જિલ્લાના ગોધરા તાલુકાના ભામિયા ગામે ૨૦,૦૦૦ એમટી ક્ષમતાનું ગોડાઉન બનાવવા માટે કરાર/કોન્ટ્રાક્ટ કર્યો હતો. અપીલકર્તા એ અલવરાડો ખાતે વ્યવસાય કરતી નોંધાયેલી પેઢી છે.

૩.૩ કામગીરી કરવાની સમયમર્યાદા અને કામ ઓર્ડર જારી કર્યાના ૩૦ દિવસથી નવ મહિનાની અંદર પૂર્ણ કરવાનું હતું. પક્ષકારોએ તારીખ ૧૪/૦૨/૧૯૮૫ ના રોજ કામ માટેના કરારમાં પ્રવેશ કર્યો હતો અને તેથી તારીખ ૧૪/૧૨/૧૯૮૫ સુધીમાં કામ પૂર્ણ કરવાનું હતું. રેકૉર્ડ મુજબ, રોડ અને ગટરના કેટલાક વધારાના કામના કારણે સમય લંબાવવામાં આવ્યો હતો અને કામ તારીખ ૨૦/૦૨/૧૯૮૬ ના રોજ પૂર્ણ થયું હતું. જો કે, પાછળથી એક તરફ કોર્પોરેશન અને બીજી તરફ કોન્ટ્રાક્ટર વચ્ચે વિવાદ અને મતભેદો ઉભા થયા.

૩.૪ બંને પક્ષો વચ્ચે વિવાદ હોવાથી અને આર્બિટ્રેશન ક્લોઝ પૂરો પાડતી શરતને ધ્યાનમાં રાખીને, મામલો એકમાત્ર આર્બિટ્રેટરને સોંપવામાં આવ્યો હતો

જેઓ બંને દાવવાઓમાં મૂળ સામાવાળા નં. ૨ છે (હાલની અપીલોમાં સામાવાળા નં. ૨). આબિટ્રેટરે બંને પક્ષોને તકો પૂરી પાડ્યા પછી તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના રોજ એવોર્ડ આપ્યો હતો. આબિટ્રેટરે પક્ષકારોને સહી કરવા અને એવોર્ડ બનાવવા અંગે જાણ કરી હતી. તેથી અહીં અપીલકર્તાએ ડિક્કી મેળવવા માટે એવોર્ડ રજૂ કરીને સ્પેશિયલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ નો દાવો દાખલ કર્યો હતો.

૩.૫ બીજી તરફ કોર્પોરેશને (સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ માં મૂળ વાદી અને સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ માં મૂળ સામાવાળા નં. ૧) પ્રોસેસ મળવા પર, કથિત ગેરવર્તણૂકના આધારે એવોર્ડ રદ કરવા માટે કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ દાખલ કર્યો હતો. સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ માં કોર્પોરેશને મેન્ટેનેનિસિટીના આધારે એવોર્ડને પડકાર્યો છે. કોર્પોરેશન દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કોન્ટ્રાક્ટરને કોર્ટમાં એવોર્ડ દાખલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી કારણ કે તે આબિટ્રેટર છે જે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળ કોર્ટમાં એવોર્ડ દાખલ કરી શકે છે. કોર્પોરેશને એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૩ અને કલમ ૧૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૦ હેઠળના સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ માં એવોર્ડ સામે વાંધાના સ્વરૂપે એવોર્ડ રદ કરવા વધુ રજૂઆત કરી હતી અને તેથી દાવો ડિક્કી કરી શકાય નહીં.

૩.૬ કેસમાં સંકળાયેલા તથ્યો અને કાનૂની મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નીચેના મુદ્દાઓ ઘડવામાં આવ્યા છે.

(૧) શું વાદી સાબિત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે?

(૨) શું વાદી સાબિત કરે છે કે એવોર્ડ અયોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યો છે અથવા અન્યથા અમાન્ય છે?

(૩) શું એવોર્ડ રદ કરવા પાત્ર છે?

(૪) શું એકમાત્ર આર્બિટ્રેટર દ્વારા એવોર્ડ યોગ્ય રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે?

(૫) શો હુકમ અને ડિકી?

૩.૭ વિદ્વાન કોર્ટે બંને દાવવાઓને એકત્રિત કર્યા છે. બંને પક્ષોએ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ માં તેમના પુરાવા રજૂ કર્યા છે. વિદ્વાન કોર્ટે સમાન ચુકાદો આપ્યો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા રજૂ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ માં તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ ના રોજ પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા દાવો ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો અને કોર્પોરેશન દ્વારા રજૂ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને એકમાત્ર આર્બિટ્રેટર દ્વારા કરવામાં આવેલ

તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ નો એવોર્ડ રદ અને સેટ અસાઈડ કરવામાં આવ્યો છે.
તેથી આ હાલની અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

પક્ષકારોના વિજ્ઞાન વકીલોની દલીલો

જ. અપીલકર્તાના વિજ્ઞાન વકીલે નીચેના મુદ્દાઓ પર દલીલ કરી છે:

(I) સામાન્ય

(II) એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ કોર્ટ દ્વારા આર્બિટ્રેટરના એવોર્ડની તપાસનો
અવકાશ અને મર્યાદા.

(III) શું આર્બિટ્રેટરે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે?

(IV) વ્યાજ આપવાની આર્બિટ્રેટરની સત્તા.

(V) એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૪ નું પાલન

જ.૧ સામાવાળાના વિજ્ઞાન વકીલે પણ અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી
દલીલોની લાઈન પર દલીલ કરી છે અને જવાબ આપ્યો છે. તેથી હું મુદ્દાવાર
દલીલોને ધ્યાનમાં લઈશ અને મૂલ્યાંકન કરીશ.

૫. કેસમાં સંકળાયેલા તથ્યો, કાનૂની મુદ્દાઓ અને પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને આ અપીલની વિચારણા માટે નિર્ણય માટેના નીચેના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે:

I. શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ આર્બિટ્રેટરના એવોર્ડની તપાસના અવકાશ અને મર્યાદાને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે?

II. શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે આર્બિટ્રેટરે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે?

III. શું આર્બિટ્રેટર ત્રણ તબક્કે વ્યાજ આપી શકે છે જેમ કે સંદર્ભ પહેલાનો સમયગાળો, પેન્ડિંગ લાઇટ અને એવોર્ડ પછીનો સમયગાળો?

IV. શું એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૪ હેઠળ કોર્ટ સમક્ષ એવોર્ડ યોગ્ય રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો?

V. શું ટ્રાયલ કોર્ટે આર્બિટ્રેટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ એવોર્ડને રદ કરવાની સત્તાનો ન્યાયી ઉપયોગ કર્યો છે?

VI. શો હુકમ?

૬. નિર્ણય માટેના ઉપરોક્ત મુદ્દાઓના તારણો નીચે આપેલા છે જેની પાછળના કારણો જણાવ્યા છે.

I. નકારાત્મક

II. નકારાત્મક

III. હકારાત્મક

IV. હકારાત્મક

V. નકારાત્મક

VI. આખરી હુકમ મુજબ

**મુદ્દા નં. I – કોર્ટ દ્વારા એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ આબિટ્રેટરના એવોર્ડની તપાસનો
અવકાશ અને મર્યાદા**

૭. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ સુટ નં. ૯૪/૧૯૮૯ એટલે કે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૭ હેઠળની અરજી ફગાવી દેતો અને એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦, ૩૩ અને ૧૭ હેઠળ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ મંજૂર કરતો અને એકમાત્ર આબિટ્રેટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ નો એવોર્ડ રદ કરતો તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ નો ચુકાદો અને ડિકી કાયદાથી વિરુદ્ધ, ગેરકાનૂની અને સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલો છે. કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને ડિકી વિવિધ ચુકાદાઓમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સ્થાપિત સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ છે.

૭.૧ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે સિવિલ કોર્ટ એવોર્ડ પર એપેલેટ કોર્ટ તરીકે બેસતી નથી અને આર્બિટ્રેટર દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણોની સમીક્ષા કરી શકતી નથી અને ટ્રાયલ કોર્ટ માટે મર્યાદિત ક્ષેત્ર ખુલ્લું છે તે પણ મર્યાદિત ગ્રાઉન્ડ પર જે એવોર્ડ રદ કરવા માટે ઉપલબ્ધ છે. એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ અને ૩૩ હેઠળની અરજીમાં કોઈ પણ ગ્રાઉન્ડ ઉઠાવવામાં આવ્યા ન હોવાથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડ રદ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ અને ૩૩ હેઠળની અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા ગ્રાઉન્ડ્સના સ્વરૂપને નજરઅંદાજ કર્યું છે અને કાયદા હેઠળ અગ્રાહ્ય એવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપ કર્યો છે.

૭.૨ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે નીચેના ચુકાદાઓ ટાંક્યા છે.

- (i) (૧૯૮૯) ૧ એસસીસી ૫૩૨ – ગુજરાત વોટર સપ્લાય એન્ડ સિવેરેજ બોર્ડ વિ. યુનિક ઇસ્કર્સ (ગુજરાત) (પી) લિમિટેડ
- (ii) (૨૦૦૧) ૩ એસસીસી ૩૯૭ – યુ.પી. સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. સિરસોલ કેમિકલ્સ લિમિટેડ
- (iii) (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૪૬૨ – ભગવતી ઓક્સિજન લિમિટેડ વિ. હિન્દુસ્તાન કોપર લિમિટેડ
- (iv) (૧૯૯૪) ૬ એસસીસી ૪૮૫ – સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. પુરી કન્સ્ટ્રક્શન કો. લિમિટેડ અને અન્ય

(v) ૨૦૦૫ (૦) એઆઈજે-ડીએલ ૧૩૨૬૧૩૧ - રાજેશ ખન્ના વિ.
ગવર્નમેન્ટ ઓફ એનસીટી ઓફ દિલ્હી

(vi) (૨૦૦૯) ૧૦ એસસીસી ૧૮૭ - ઇન્ડિયન હ્યુમ પાઇપ કંપની
લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ આસ્ટ્રાખાન

(vii) ૨૦૧૨ (૦) એઆઈજે-જીજે ૨૨૭૦૬૪ - એકિઝક્યુટિવ
એન્જિનિયર, દમણગંગા પ્રોજેક્ટ વિભાગ નં.૧ વિ. મુકેશભાઈ
ધનજીભાઈ પટેલ

(viii) ૨૦૧૫ (૦) એઆઈજે-જીજે ૨૩૪૮૫૯ - નેશનલ બિલ્ડિંગ
કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. ઇન્ડસ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ
કન્સ્ટ્રક્શન કંપની

(ix) (૨૦૧૬) ૯ એસસીસી ૪૭૮ - હરીશ ચંદ્ર એન્ડ કંપની વિ. સ્ટેટ
ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ

૮.૦ સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે એવોર્ડ સ્પીકિંગ એવોર્ડ નથી
અને તે કરારની કલમ ૨૫ નો ભંગ કરે છે. આમ, એવોર્ડ આર્બિટ્રેશનના
અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો અને અવકાશ બહારનો છે. આર્બિટ્રેટરે ગેરકાનૂની રીતે અને
પુરાવાથી વિપરિત કાર્ય કર્યું છે અને તેમાં દર્શાવેલા વિવિધ દાવાઓને મંજૂર કર્યા
છે. મંજૂર કરાયેલી રકમ ખૂબ જ વધારે અને અયોગ્ય છે અને કેસના તથ્યો પર
મનનો ઉપયોગ ન કરવાના કારણે, એવોર્ડ શૂન્ય અને ગેરકાનૂની બની જાય છે.

૮.૧ સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે કોર્પોરેશને એવોર્ડનો સ્વીકાર કર્યો નથી કે તેને સ્વીકારવાની કોઈ ઈચ્છા દર્શાવી નથી. કોર્પોરેશને આબિટ્રેટરના એવોર્ડ સામે વાંધાના સ્વરૂપે એવોર્ડ રદ કરવા માટે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૦, કલમ ૩૩ હેઠળ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં. ૧૨૯/૧૯૮૯ દાખલ કર્યો છે. આબિટ્રેટરે દાવો નં. ૨ થી ૫, ૭, ૧૧, ૧૩ થી ૧૫, ૧૮ થી ૨૦ યોગ્ય રીતે રદ કર્યા છે. આબિટ્રેટરે દાવો નં. ૧, ૬, ૮ થી ૧૦, ૧૨, ૧૬, ૧૭ અને ૨૧ માટે ખોટી રીતે એવોર્ડ આપ્યો છે. આબિટ્રેટર દ્વારા રૂ. ૧૧,૫૮,૯૮૦/- ની રકમ મંજૂર કરવાની જરૂર ન હતી. તેથી, કોન્ટ્રાક્ટરની અપીલો ફગાવી દેવી જરૂરી છે.

૯. અપીલ કરવા યોગ્ય હુકમો કલમ ૩૯ માં ગણાવેલ છે અને કોર્ટની પ્રક્રિયા અને સત્તાઓ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૪૧ માં સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૭ સાથે વાંચતા નીચે મુજબ પૂરી પાડવામાં આવેલ છે;

(A) ૩૯. અપીલ કરવા યોગ્ય હુકમો. (૧) આ એક્ટ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલા નીચેના હુકમો સામે (અને અન્ય કોઈ સામે નહીં) કોર્ટના મૂળ હુકમનામા સામેની અપીલો સાંભળવા માટે કાયદા દ્વારા અધિકૃત કોર્ટમાં અપીલ થશે:

એક હુકમ

(iv) આનિટ્રેશન કરાર દાખલ કરવો અથવા દાખલ કરવાનો
ઈનકાર કરવો;

(vi) એવોર્ડ રદ કરવો અથવા રદ કરવાનો ઈનકાર કરવો

(B) જ૧. કોર્ટની પ્રક્રિયા અને સત્તાઓ. આ એક્ટની અને તેના હેઠળ
બનાવેલા નિયમોની જોગવાઈઓને આધીન રહીને

(a) કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો V) ની
જોગવાઈઓ કોર્ટ સમક્ષની તમામ કાર્યવાહીઓને, આ એક્ટ
હેઠળની તમામ અપીલોને લાગુ પડશે, અને

(C) કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર ૧૯૦૮. કલમ ૧૦૭. એપેલેટ કોર્ટની
સત્તાઓ.

(૧) નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય તેવી શરતો અને મર્યાદાઓને
આધીન રહીને, એપેલેટ કોર્ટ પાસે સત્તા હશે—

(a) કેસનો આખરી નિર્ણય કરવાની;

(b) કેસ રિમાન્ડ કરવાની;

(c) મુદ્દાઓ ઘડવાની અને ટ્રાયલ માટે તેમને મોકલવાની;

(d) વધારાના પુરાવા લેવાની અથવા આવા પુરાવા લેવાની
જરૂરિયાત ઊભી કરવાની.

(૨) પૂર્વોક્તને આધીન રહીને, એપેલેટ કોર્ટ પાસે તે જ સત્તાઓ હશે અને તે જ ફરજો બજાવશે જે આ કોડ દ્વારા મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતો પર તેમાં દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાઓ સંબંધમાં આપવામાં આવી છે અને લાદવામાં આવી છે.

૧૦. અપીલ કરવા યોગ્ય હુકમો એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૯ માં ઓળખવામાં આવ્યા છે. હાલના કેસમાં વિવાદો એવોર્ડ સેટ અસાઈડ (૨૬) કરવા સંબંધિત છે, જે અપીલ કરવા યોગ્ય હુકમ છે. એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૪૧ મુજબ, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો V), કોર્ટ સમક્ષની તમામ કાર્યવાહીઓને અને આ એક્ટ ૧૯૪૦ હેઠળની તમામ અપીલોને લાગુ પડશે. કોડની કલમ ૧૦૭ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે એપેલેટ કોર્ટ પાસે તે જ સત્તાઓ હશે અને તે જ ફરજો બજાવશે જે આ કોડ દ્વારા મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતો પર તેમાં દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાઓ સંબંધમાં આપવામાં આવી છે અને લાદવામાં આવી છે.

૧૧. આબિટ્રેટરના એવોર્ડની તપાસના અવકાશ અને મર્યાદા, અથવા એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ સિવિલ કોર્ટની સત્તાનું વિશ્લેષણ કરવા માટે, જ્યારે આબિટ્રેટર દ્વારા એવોર્ડ દાખલ કરવામાં આવે છે અથવા પક્ષકારે એવોર્ડ મુજબ ચુકાદો જાહેર

કરવા માટે હિલચાલ કરી હોય, ત્યારે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની નીચેની કલમોનો સંદર્ભ લેવો પડે છે.

(A) કલમ ૧૭. એવોર્ડની શરતોમાં ચુકાદો. જ્યાં કોર્ટ એવોર્ડને પુનર્વિચારણા માટે મોકલવાનું અથવા આબિટ્રેશન માટે સંદર્ભિત કોઈપણ બાબતને પુનર્વિચારણા માટે મોકલવાનું અથવા એવોર્ડ રદ કરવાનું કોઈ કારણ જોતી નથી, ત્યાં કોર્ટ, એવોર્ડ રદ કરવા માટે અરજી કરવાનો સમય પૂરો થયા પછી, અથવા આવી અરજી કરવામાં આવી હોય ત્યારે, તેને ફગાવી દીધા પછી, એવોર્ડ મુજબ ચુકાદો જાહેર કરવા આગળ વધશે, અને જાહેર કરાયેલા ચુકાદા પર ડિકી અનુસરશે, અને આવી ડિકીમાંથી કોઈ અપીલ થઈ શકશે નહીં, સિવાય કે તે એવોર્ડ કરતા વધુ છે, અથવા અન્યથા એવોર્ડ અનુસાર નથી તેવા આધારે.

(B) કલમ ૩૧. અધિકારક્ષેત્ર:- (૧) આ એક્ટની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, એવોર્ડ કોઈપણ એવી કોર્ટમાં દાખલ કરી શકાશે જે સંદર્ભિત બાબતમાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી હોય.

(૨) હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં અને આ એક્ટમાં અન્યથા જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે

સિવાય, એવોર્ડની માન્યતા, અસર અથવા અસ્તિત્વ અથવા કરારના પક્ષકારો અથવા તેમના હેઠળ દાવો કરતી વ્યક્તિઓ વચ્ચેના આબિદ્રેશન કરાર અંગેના તમામ પ્રશ્નોનો નિર્ણય તે કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવશે જેમાં કરાર હેઠળનો એવોર્ડ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે, અથવા દાખલ કરવામાં આવી શકે છે, અને અન્ય કોઈ કોર્ટ દ્વારા નહીં.

(૩) આબિદ્રેશન કાર્યવાહીના સંચાલન અંગેની અથવા આવી કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવતી અન્ય અરજીઓ તે કોર્ટમાં કરવામાં આવશે જ્યાં એવોર્ડ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે, અથવા દાખલ કરવામાં આવી શકે છે, અને અન્ય કોઈ કોર્ટમાં નહીં.

(૪) આ એક્ટમાં અન્યત્ર અથવા હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં કોઈપણ સંદર્ભમાં આ એક્ટ હેઠળની કોઈપણ અરજી તેને સ્વીકારવા માટે સક્ષમ કોર્ટમાં કરવામાં આવી હોય, તો તે કોર્ટ જ આબિદ્રેશન કાર્યવાહી અને તે કોર્ટમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ પછીની અરજીઓ પર અધિકારક્ષેત્ર ધરાવશે અને અન્ય કોઈ કોર્ટ નહીં.

(C) કલમ ૩૩. આબિટ્રેશન કરાર અથવા એવોર્ડને અરજી દ્વારા પડકારવો. આબિટ્રેશન કરારનો કોઈપણ પક્ષકાર અથવા તેના હેઠળ દાવો કરતી કોઈપણ વ્યક્તિ જે આબિટ્રેશન કરાર અથવા એવોર્ડના અસ્તિત્વ અથવા માન્યતાને પડકારવા માંગે છે અથવા બંનેમાંથી કોઈપણની અસર નક્કી કરવા માંગે છે તે કોર્ટમાં અરજી કરશે અને કોર્ટ એફિડેવિટ પર પ્રશ્નનો નિર્ણય કરશે:

શરત એ છે કે જ્યાં કોર્ટ તેને યોગ્ય અને યોગ્ય ગણે છે, ત્યાં તે અન્ય પુરાવા પર પણ સુનાવણી માટે અરજી નક્કી કરી શકે છે અને તે ડિસ્કવરી અને વિગતો માટે તેવા હુકમો પસાર કરી શકે છે જે તે દાવામાં કરી શકે છે.

૧૨. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના નીચેના ચુકાદાઓ ટાંક્યા છે, જેમાં કોર્ટ દ્વારા એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ આબિટ્રેટરના એવોર્ડની તપાસના અવકાશ અને મર્યાદાની ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

૧૨.૧ (૧૯૮૯) ૧ એસસીસી ૫૩૨ ગુજરાત વોટર સપ્લાય એન્ડ સિવેરેજ બોર્ડ વિ. યુનિક ઇસ્કર્સ (ગુજરાત) પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કેસમાં,

ફરો ૯. આર્બિટ્રેટર દ્વારા આપવામાં આવેલા એવોર્ડની કોર્ટ દ્વારા તપાસનો અવકાશ અને મર્યાદા વિવિધ નિર્ણયોમાં નક્કી કરવામાં આવી છે. એ નોંધવું જોઈએ કે આધુનિક સમયમાં એવો ટ્રેન્ડ છે કે એવોર્ડમાં કારણો જણાવવા જોઈએ જો કે પક્ષકારો વચ્ચેના સામાન્ય આર્બિટ્રેશન એવોર્ડમાં કારણો જરૂરી છે કે કેમ તે પ્રશ્ન આ કોર્ટની બંધારણીય બેંચ દ્વારા નિર્ણયાધીન છે. આમ છતાં, જો એવું ઠરાવવામાં આવે કે આર્બિટ્રેટર માટે કારણો દર્શાવવા ફરજિયાત છે, તો કોઈ વિગતવાર ચુકાદો આપવો ફરજિયાત નથી. આર્બિટ્રેટરના એવોર્ડને તેની અસર અને અર્થ શોધી કાઢવા માટે એકંદરે વાજબી રીતે વાંચવો જોઈએ. ગ્રાઉન્ડ્સના ટૂંકા સમજી શકાય તેવા સંકેતો આર્બિટ્રેટરના તેના કાર્ય માટેના મનને શોધી કાઢવા માટે દ્રશ્યમાન હોવા જોઈએ, ભલે એવું લાદવામાં આવ્યું હોય કે આર્બિટ્રેટર દ્વારા એવોર્ડના તમામ કિસ્સાઓમાં કારણો જણાવવાના હોય છે. કારણો માત્ર સમજી શકાય તેવા જ ન હોવા જોઈએ પરંતુ તે ઉઠાવવામાં આવેલા નોંધપાત્ર મુદ્દાઓ સાથે પ્રત્યક્ષ કે અપ્રત્યક્ષ રીતે પણ સંબંધિત હોવા જોઈએ. એવા કેસમાં પણ જ્યાં આર્બિટ્રેટરે કારણો દર્શાવવાના હોય છે, કારણોની પર્યાપ્તતા કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર આધારિત છે.

કોર્ટ, જો કે, એવોર્ડ પર અપીલમાં બેસતી નથી અને કારણોની સમીક્ષા કરતી નથી. કોર્ટ માત્ર ત્યારે જ એવોર્ડ રદ કરી શકે છે જો એવોર્ડ પરથી તે સ્પષ્ટ થાય કે તારણને ટેકો આપવા માટે કોઈ પુરાવો નથી, અથવા જો એવોર્ડ કોઈ કાનૂની વિધાન પર આધારિત હોય જે ભૂલભરેલું છે. ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. ઇન્ડિયન કાર્બન લિમિટેડ, (૧૯૮૮) ૩ એસસીસી ૩૬ માં આ કોર્ટના અવલોકનો જુઓ.

ફકરો ૧૦. અમારી સમક્ષ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આર્બિટ્રેટરે નોન-સ્પીકિંગ એવોર્ડ આપ્યો છે. આ કોર્ટના હુકમની શરતો દ્વારા સ્પીકિંગ એવોર્ડ આપવા તે બંધાયેલો હતો, તેવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. અમે આ રજૂઆતને ટકાવી શકતા નથી કારણ કે આર્બિટ્રેટર માટે તેના નિર્ણયમાં કારણો આપવા હજુ સુધી ફરજિયાત નથી. જો કે, આર્બિટ્રેટરે આ કેસમાં તેનું મન દર્શાવ્યું છે. અમને એવું જણાય છે કે નોન-સ્પીકિંગ એવોર્ડ પોતે જ ખરાબ છે તે મુદ્દો હાઇકોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. અપીલ હેઠળના ચુકાદાના અવલોકન પરથી અમે તે તારણ પર આવીએ છીએ, જો કે, અપીલકર્તાની અપીલમાં આ મુદ્દો લેવામાં આવ્યો નથી. એવું કહેવું એક વાત છે કે એવોર્ડ અસ્પષ્ટ છે અને બીજી વાત એ કહેવી કે એવોર્ડ ખરાબ હતો કારણ કે તે નોન-

સ્પીકિંગ એવોર્ડ હતો. જે મુદ્દો લેવામાં આવ્યો હતો તે એ હતો કે એવોર્ડ અસ્પષ્ટ હતો અને એ નહીં કે તે નોન-સ્પીકિંગ હતો, પરંતુ એવોર્ડમાં અસ્પષ્ટ કંઈ ન હતું.

ફકરો ૧૧. એવોર્ડ પોતે જ હાસ્યાસ્પદ કે નિર્રથક ન હોય ત્યાં સુધી એવોર્ડની વાજબીતા એ કોર્ટ માટે વિચારણા કરવાનો વિષય નથી. આર્બિટ્રેટર દ્વારા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન સામાન્ય રીતે કોર્ટ માટેનો વિષય નથી. વાજબી શબ્દની ચોક્કસ વ્યાખ્યા આપવી મુશ્કેલ છે. વ્યક્તિગત વિચારસરણી અને તે જે સંજોગોમાં વિચારે છે તે સમય અને સંજોગો અનુસાર કારણ તેના તારણોમાં અલગ અલગ હોય છે. કાયદામાં વાજબી શબ્દનો પ્રથમ દર્શનીય અર્થ તે સંજોગોના સંદર્ભમાં વાજબી છે જેના વિશે વાજબી રીતે વર્તવા માટે કહેવાયેલ વ્યક્તિ જાણે છે અથવા જાણવું જોઈએ. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્લી વિ. મેસર્સ જગન નાથ અશોક કુમાર, (૧૯૮૭) ૪ એસસીસી ૪૮૭ માં આ મુદ્દા પરના અવલોકનો જુઓ. ઉપરોક્ત માપદંડ દ્વારા જોવામાં આવે તો એવોર્ડને અવાજબી તરીકે દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૧૨.૨ [૨૦૦૫] ૬ એસસીસી ૪૬૨ ભગવતી ઓક્સિજન લિમિટેડ વિ. હિન્દુસ્તાન કોપર લિમિટેડના કેસમાં

(૨૫) આ કોર્ટે અસંખ્ય કેસોમાં એક્ટની કલમ ૩૦ ની જોગવાઈઓ પર વિચાર કર્યો છે અને હરાવ્યું છે કે કલમ ૩૦ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે કોર્ટ પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરી શકતી નથી અથવા આબિટ્રેટર દ્વારા પહોંચેલા તારણોની ન્યાયીપણાની તપાસ કરી શકતી નથી. અધિકારક્ષેત્ર સ્વરૂપમાં એપેલેટ નથી અને આબિટ્રેટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ એવોર્ડ એ આધારે રદ કરી શકાય નહીં કે તે ભૂલભરેલો હતો. માત્ર એટલા માટે એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપ કરવો કોર્ટ માટે ખુલ્લો નથી કારણ કે કોર્ટના મતે, અન્ય વ્યુ સમાન રીતે શક્ય છે. જ્યારે કોર્ટને સંતોષ થાય કે આબિટ્રેટરે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે અથવા એવોર્ડ અયોગ્ય રીતે મેળવવામાં આવ્યો છે અથવા 'અન્યથા' અમાન્ય છે ત્યારે જ કોર્ટ આવો એવોર્ડ રદ કરી શકે છે.

(૨૬) હોજકિન્સન વિ. ફર્ની, (૧૮૫૭) ૧૪૦ ઇઆર ૭૧૨ ના અગ્રણી નિર્ણયમાં, વિલિયમ્સ, જે. એ જણાવ્યું હતું:

"કાયદો ઘણા વર્ષોથી સ્થાપિત થયેલ છે, અને આજે પણ તેમ જ રહે છે કે, જ્યાં મતભેદનું કોઈ કારણ અથવા બાબતો આબિટ્રેટરને

સોંપવામાં આવે છે, પછી તે વકીલ હોય કે સામાન્ય માણસ, તેને કાયદા અને તથ્ય બંનેના તમામ પ્રશ્નોના એકમાત્ર અને આખરી જજ બનાવવામાં આવે છે. અસમર્થ સાક્ષીના પ્રવેશ અથવા સક્ષમ સાક્ષીના અસ્વીકારના આધારે જ્યારે એવોર્ડ રદ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય ત્યારે ઘણા કેસોએ તે સ્થિતિ સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત કરી છે. કોર્ટે અચૂકપણે તે અરજીઓનો જવાબ આપતા કહ્યું છે કે, 'તમે તમારું પોતાનું ટ્રિબ્યુનલ બનાવ્યું છે; તમે તેના નિર્ણયથી બંધાયેલા છો.' (ભાર મૂક્યો).

(૨૭) યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. રાલિયા રામ, એઆઈઆર ૧૯૬૩ SC ૧૬૮૫ માં આ કોર્ટે કહ્યું હતું;

"આર્બિટ્રેટરનો એવોર્ડ પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલ અને તેને સોંપવામાં આવેલા વિવાદનો નિર્ણય કરવાનો અધિકાર ધરાવતા વકીલ અથવા સામાન્ય માણસનો નિર્ણય હોવાથી સામાન્ય રીતે તે ભૂલભરેલો છે તે આધારે પડકારી શકાય નહીં. આર્બિટ્રેશનને અસરકારક બનાવવા અને એવોર્ડને અમલી બનાવવા માટે, સામાન્ય અદાલતોની સહાય લેવા માટેની મશીનરી બનાવવામાં આવી છે. કોર્ટને અપૂર્ણ સ્વરૂપ અથવા કારકુની ભૂલો, અથવા

સંદર્ભિત ન હોય તેવા પ્રશ્ન પરનો નિર્ણય, જે સંદર્ભિત પ્રશ્નોથી અલગ કરી શકાય તેવા છે તેના આધારે એવોર્ડમાં સુધારો કરવાની અથવા સુધારવાની સત્તા પણ સોંપવામાં આવી છે. કોર્ટ પાસે એવોર્ડને પુનર્વિચારણા માટે મોકલવાની સત્તા પણ છે જ્યારે તેને કેટલાક સંદર્ભિત મુદ્દાઓ અનિર્ણિત છોડી દીધા હોય, અથવા જ્યારે એવોર્ડ અનિશ્ચિત હોય, અથવા જ્યાં એવોર્ડની કાયદેસરતા સામેનો વાંધો એવોર્ડના ચહેરા પર સ્પષ્ટ હોય. કોર્ટ આર્બિટ્રેટરના ભ્રષ્ટાચાર અથવા ગેરવર્તણૂકના આધારે અથવા પક્ષકાર કપટપૂર્ણ છળકપટ અથવા ઇરાદાપૂર્વકની છેતરપિંડી માટે દોષી હોવાના આધારે પણ એવોર્ડ રદ કરી શકે છે. પરંતુ કોર્ટ અન્યથા યોગ્ય હોય તેવા એવોર્ડમાં એ આધારે હસ્તક્ષેપ કરી શકતી નથી કે નિર્ણય તેને ભૂલભરેલો જણાય છે. કરાર દ્વારા વિપરીત ઇરાદો દર્શાવવામાં આવ્યો ન હોય તો આર્બિટ્રેટરનો એવોર્ડ સામાન્ય રીતે આખરી અને નિર્ણાયક હોય છે. એવોર્ડ એ પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલ સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલનો નિર્ણય છે, અને સિવિલ અદાલતો જેમને આર્બિટ્રેશનને સરળ બનાવવાની અને એવોર્ડને અમલી બનાવવાની સત્તા સોંપવામાં આવી છે, તેઓ નિર્ણય પર એપેલેટ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતી નથી. ખોટો કે સાચો નિર્ણય બંધનકર્તા છે જો તે આર્બિટ્રેશન કરાર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી

રીતે તેમની ફરિયાદ રજૂ કરવા માટે પક્ષકારોને પૂરતી તક આપ્યા પછી ન્યાયી રીતે પહોંચવામાં આવ્યો હોય." (ભાર મૂક્યો).

(૨૮) યુ.પી. હોટેલ્સ વિ. યુ.પી. સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ, (૧૯૮૯) ૧ એસસીસી ૩૫૯ માં, હેલ્સબરીઝ લો ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, ૪ થી આવૃત્તિ, વોલ્યુમ ૨, ફકરા ૬૨૪ નો સંદર્ભ આપ્યા પછી, મુખર્જી, જે. (જેમ તેઓ તે સમયે લોર્ડશિપ હતા) એ જણાવ્યું હતું કે આબિટ્રેટરનો એવોર્ડ તેના ચહેરા પર દેખાતી કાયદાની ભૂલ માટે રદ કરી શકાય છે, જો કે તે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ હળવાશથી કરવાનો નથી. જો કાયદાનો કોઈ ચોક્કસ પ્રશ્ન આબિટ્રેટરને તેના નિર્ણય માટે સબમિટ કરવામાં આવે અને તે તેનો નિર્ણય કરે, તો નિર્ણય ભૂલભરેલો છે તે તથ્ય એવોર્ડને તેના ચહેરા પર ખરાબ બનાવતું નથી જેથી તેને રદ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય; અને જ્યાં આબિટ્રેશન માટે સંદર્ભિત પ્રશ્ન અર્થઘટનનો પ્રશ્ન છે, જે સામાન્ય રીતે કહીએ તો, કાયદાનો પ્રશ્ન છે, આબિટ્રેટરનો નિર્ણય કેવળ એટલા માટે રદ કરી શકાતો નથી કારણ કે કોર્ટ પોતે અલગ તારણ પર આવી હોત પરંતુ જો એવોર્ડના ચહેરા પર એવું જણાય કે આબિટ્રેટર ગેરકાયદેસર રીતે આગળ વધ્યા છે, જેમ કે, ઉદાહરણ તરીકે, પુરાવા પર નિર્ણય કરીને જે ગ્રાહ્ય ન હતો, અથવા

અર્થઘટનના સિદ્ધાંતો પર જેને કાયદો માન્યતા આપતો નથી, તો કાયદામાં ભૂલ છે જે એવોર્ડ રદ કરવા માટેનો આધાર બની શકે છે.

(૨૯) રાજસ્થાન સ્ટેટ માઇન્સ એન્ડ મિનરલ્સ લિમિટેડ વિ. ઇસ્ટર્ન એન્જિનિયરિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસ અને અન્ય, (૧૯૯૯) ૯ એસસીસી ૨૮૩ માં, આ કોર્ટે આ મુદ્દા પરના અસંખ્ય નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લીધા પછી ઠરાવ્યું કે જો આર્બિટ્રેટરે મનસ્વી રીતે, અસંગત રીતે, લહરી રીતે અથવા કરારની શરતોની બહાર કામ કર્યું હોય, તો તેના દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ એવોર્ડ રદ કરી શકાય છે. આવા કેસોમાં, આર્બિટ્રેટરે તેને સોંપવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રની બહાર કામ કર્યું છે તેમ કહી શકાય.

(૩૦) યુ.પી. સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. સિરસોલ કેમિકલ્સ લિમિટેડ (૨૦૦૧) ૩ એસસીસી ૩૯૭ માં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યાં આર્બિટ્રેટરે પ્લીડિંગ્સ પર મન લગાવ્યું હોય, તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ પર વિચાર કર્યો હોય અને એવોર્ડ પસાર કર્યો હોય, ત્યાં કોર્ટ જાણે કે તે અપીલ હોય તેમ બાબતનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરીને હસ્તક્ષેપ કરી શકતી નથી.

(૩૧) ઇન્દુ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ ટેક્સટાઇલ્સ લિમિટેડ વિ. દિલ્લી ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી, (૨૦૦૧) ૫ એસસીસી ૬૯૧ માં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે આર્બિટ્રેટર એ પક્ષકારો દ્વારા નીમાયેલા જજ છે અને આ રીતે તેમના દ્વારા પસાર કરાયેલા એવોર્ડમાં હળવાશથી હસ્તક્ષેપ કરવાનો નથી.

(૩૨) ભારત કોકિંગ કોલ લિમિટેડ વિ. મેસર્સ અન્નપૂર્ણા કન્સ્ટ્રક્શન, (૨૦૦૩) ૮ એસસીસી ૧૫૪ માં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલ અને અધિકારક્ષેત્રથી વધુની ભૂલ વચ્ચે તફાવત છે. આર્બિટ્રેટરની ભૂમિકા કોન્ટ્રાક્ટની શરતોની અંદર આર્બિટ્રેટ કરવાની છે અને જો તે કરારની શરતો અનુસાર કાર્ય કરે છે, તો તેના નિર્ણયને રદ કરી શકાય નહીં. જ્યારે તે કોન્ટ્રાક્ટથી પર જાય છે ત્યારે જ તે અધિકારક્ષેત્રથી વધુ કાર્ય કરે છે જે કિસ્સામાં, તેના દ્વારા પસાર કરાયેલ એવોર્ડ સંવેદનશીલ બની જાય છે અને યોગ્ય કોર્ટમાં પડકારી શકાય છે.

૧૨.૩ [૧૯૯૪] ૬ એસસીસી ૪૮૫/ [૧૯૯૪] ૦ **Supreme(SC)** સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. પુરી કન્સ્ટ્રક્શન લિમિટેડના કેસમાં

(૨૬) પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદ માટે આર્બિટ્રેટર એ આખરી આર્બિટર છે અને એ આધારે એવોર્ડને પડકારવા માટે ખુદ્દુ નથી કે આર્બિટ્રેટરે પોતાનું તારણ કાઢ્યું છે અથવા તથ્યોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે. દર્શન ટ્રેડિંગ કો. વિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ કેરળમાં આ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આર્બિટ્રેટરના અધિકારક્ષેત્ર અંગેના વિવાદો અને તે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કઈ રીતે કરવો જોઈએ તે અંગેના વિવાદો વચ્ચે તફાવત છે. ચોક્કસ ઉપાય આપવાની આર્બિટ્રેટરની સત્તા અંગે સંઘર્ષ હોઈ શકે છે. અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલ અને અધિકારક્ષેત્રથી વધુની ભૂલ વચ્ચેનો તફાવત નક્કી કરવો પડશે. આર્બિટ્રેટરે પક્ષકારો વચ્ચેના સોદાની વિરુદ્ધ કામ કર્યું હતું તે તારણ પર આવવા માટે કોર્ટ કાયદા અથવા તથ્યના તારણના પોતાના મૂલ્યાંકનને બદલી શકતી નથી, (ભાર મૂક્યો). ચોક્કસ રકમ ચૂકવવાપાત્ર હતી કે કેમ તે આર્બિટ્રેટરની સક્ષમતાની અંદરનો નિર્ણય છે. કોન્ટ્રાક્ટનું અર્થઘટન કરવાનો દાવો કરીને કોર્ટ એવું કહેવાનો બોજ પોતાના પર લઈ શકતી નથી કે આ કોન્ટ્રાક્ટથી વિપરીત હતું અને આ રીતે અધિકારક્ષેત્ર બહારનું હતું. જો કોન્ટ્રાક્ટ પર લેવાયેલા વ્યુ પર, એવોર્ડ આપેલ અમુક રકમો પર આર્બિટ્રેટરનો નિર્ણય એ શક્ય વ્યુ છે, જો કે કદાચ એકમાત્ર સાચો વ્યુ નથી, તો એવોર્ડની કોર્ટ દ્વારા તપાસ કરી શકાતી નથી. જ્યાં એવોર્ડ આપતી વખતે આર્બિટ્રેટર

દ્વારા કારણો આપવામાં આવ્યા હોય ત્યાં કોર્ટ કારણોની વાજબીતા તપાસી શકતી નથી. જો પક્ષકારોએ તેમનું પોતાનું ફોર્મ પસંદ કર્યું હોય, તો નિર્ણાયક ફોર્મને પુરાવાના મૂલ્યાંકનની સત્તા સ્વીકારવી પડશે. આર્બિટ્રેટર એ પુરાવાની ગુણવત્તા તેમજ જથ્થાના એકમાત્ર જજ છે અને કોર્ટ માટે આર્બિટ્રેટર સમક્ષના પુરાવા પર જજ બનવાનું કાર્ય પોતાના પર લેવાનું રહેશે નહીં.

(૨૭) મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી વિ. જગન નાથ અશોક કુમારમાં, આ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આર્બિટ્રેટર દ્વારા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન સામાન્ય રીતે ક્યારેય એવી બાબત નથી જેને કોર્ટ પ્રશ્નાસ્પદ કરે અને વિચારણા કરે. એ શક્ય છે કે એ જ પુરાવા પર કોર્ટ આર્બિટ્રેટર દ્વારા પહોંચેલા તારણ કરતાં અલગ તારણ પર પહોંચી શકે છે પરંતુ તે પોતે જ એવોર્ડ રદ કરવા માટેનો કોઈ આધાર નથી. તે જ નિર્ણયમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે વાજબી શબ્દની ચોક્કસ વ્યાખ્યા આપવી મુશ્કેલ છે. વ્યક્તિગત વિચારસરણી અને તે જે સમય અને સંજોગોમાં વિચારે છે તે અનુસાર કારણ તેના તારણોમાં અલગ અલગ હોય છે. ઓથોરિટી દ્વારા આપરી લેવામાં ન આવતા કેસોમાં, જ્યુરીનો વર્ડિક્ટ અથવા જ્યુરી તરીકે બેઠેલા જજનો નિર્ણય સામાન્ય રીતે નક્કી કરે છે કે દરેક ચોક્કસ કેસમાં શું વાજબી છે. કાયદામાં વાજબી શબ્દનો

પ્રથમ દર્શનીય અર્થ તે સંજોગોના સંદર્ભમાં વાજબી છે જેના વિશે વાજબી રીતે વર્તવા માટે કહેવાયેલ વ્યક્તિ જાણે છે અથવા જાણવું જોઈએ. જજ તરીકે કાર્ય કરતા આર્બિટ્રેટરે પરંપરા દ્વારા માહિતગાર, સાદ્રશ્ય દ્વારા પદ્ધતિસરની, સિસ્ટમ દ્વારા શાસિત અને સામાજિક જીવનમાં વ્યવસ્થાની પ્રાથમિક આવશ્યકતાને આધીન વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. તેથી, જ્યાં આર્બિટ્રેટરે જે રીતે કર્યું તે રીતે પકડી રાખવા માટે સંબંધિત અને યોગ્ય કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા હોય, ત્યાં એવું કહી શકાય નહીં કે કારણો અવાજબી છે.

(૨૮) આ કેસમાં, આર્બિટ્રેટરો સમક્ષના દાવા પક્ષકારો વચ્ચેના કરારમાંથી ઉદ્ભવે છે. તે સુસ્થાપિત છે કે જો કાયદાનો કોઈ પ્રશ્ન આર્બિટ્રેટરને સોંપવામાં આવે અને આર્બિટ્રેટર કોઈ તારણ પર આવે, તો એ આધારે એવોર્ડને પડકારવા માટે ખુલ્લું નથી કે કાયદાનો વૈકલ્પિક વ્યુ શક્ય છે. આ સંદર્ભમાં, અલોપી પરશાદ એન્ડ સન્સ લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને કપૂર નીલોખેડી કોઓપરેટિવ ડેરી ફાર્મ સોસાયટીમાં આ કોર્ટના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપી શકાય છે. ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. ઇન્ડિયન કાર્બન લિમિટેડમાં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કોર્ટ એવોર્ડ પર અપીલમાં બેસતી નથી અને કારણોની સમીક્ષા

કરતી નથી. કોર્ટ માત્ર ત્યારે જ એવોર્ડ રદ કરી શકે છે જો એવોર્ડ પરથી તે સ્પષ્ટ થાય કે તારણોને ટેકો આપવા માટે કોઈ પુરાવો નથી અથવા જો એવોર્ડ કોઈ કાનૂની વિધાન પર આધારિત હોય જે ભૂલભરેલું છે.

(૨૯) અહીં એ પણ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી હોઈ શકે છે કે એવોર્ડમાં વિવિધ હેડ માટે કરવામાં આવેલી ગણતરી દર્શાવવી જરૂરી નથી અને આર્બિટ્રેટર માટે લમ્પ સમ એવોર્ડ આપવો ખુલ્લો છે. આ સંદર્ભમાં, સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. આર.એસ. શર્મા એન્ડ કો., સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિ. લાલ બ્રધર્સ અને ફર્મ મદનલાલ રોશનલાલ મહાજન વિ. હુકમચંદ મિલ્સ લિમિટેડમાં કરાયેલા નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપી શકાય છે.

(૩૦) સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિ. લાલ બ્રધર્સમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે એવોર્ડ પક્ષકારો વચ્ચેના ચુકાદા તરીકે નિર્ણાયક છે અને કોર્ટ માત્ર ત્યારે જ એવોર્ડ રદ કરવા માટે હકદાર છે જો આર્બિટ્રેટરે કાર્યવાહીમાં પોતાની જાતે ગેરવર્તણૂક કરી હોય અથવા જ્યારે આર્બિટ્રેશનને સુપરસીડ કરતી કોર્ટના હુકમ જારી કર્યા પછી અથવા આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૫ હેઠળ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી

અમાન્ય બની ગયા પછી એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હોય અથવા જ્યાં એવોર્ડ અયોગ્ય રીતે મેળવવામાં આવ્યો હોય અથવા એક્ટની કલમ ૩૦ હેઠળ અન્યથા અમાન્ય હોય. કોર્ટ દ્વારા એવોર્ડના ચહેરા પરની ભૂલના આધારે એવોર્ડ રદ કરી શકાય છે, પરંતુ એવોર્ડ કેવળ એટલા માટે અમાન્ય નથી કારણ કે અનુમાન અને દલીલની પ્રક્રિયા દ્વારા, એવું દર્શાવી શકાય છે કે આર્બિટ્રેટરે તેના તારણ પર પહોંચવામાં કંઈક ભૂલ કરી છે. (ભાર મૂક્યો).

(૩૧) સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત પાસે કોર્ટના પ્રમુખપદ ધરાવતા જજ દ્વારા કાયદા અને તથ્યોની શ્રેષ્ઠ સમજણ અનુસાર ન્યાયનિર્ણય માટે તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દાવવાનો નિર્ણય કરવાનો અધિકાર અને ફરજ બંને છે. આવો નિર્ણય તથ્યાત્મક નિર્ધારણ અથવા કાયદાના સાચા ઉપયોગમાં ભૂલભરેલો હોવા છતાં પણ, માન્ય છે અને પક્ષકારો વચ્ચે બંધનકર્તા છે. તેથી, એવું માનવાને કોઈ કારણ નથી કે આર્બિટ્રેટર તથ્યોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે અને એવોર્ડને આધાર આપવા માટે સાચા કાનૂની સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરવામાં ભૂલ કરી છે તે સરળ કારણસર આર્બિટ્રેટરનો એવોર્ડ પોતે જ અમાન્ય અને અપ્રભાવી બનશે. કાયદાની અદાલતનો ભૂલભરેલો નિર્ણય કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર અપીલ અથવા રિવિઝન દ્વારા

ન્યાયિક સમીક્ષા માટે ખુલ્લો છે. તેવી જ રીતે, આર્બિટ્રેટર દ્વારા
આપવામાં આવેલ એવોર્ડ આર્બિટ્રેશન એક્ટની વિવિધ
જોગવાઈઓના પરિમાણોની અંદર પડકારવા માટે ખુલ્લો છે.
આર્બિટ્રેટર પક્ષકારોની પસંદગીથી જજ હોવાથી, અને મોટે ભાગે,
ઓછી અથવા કોઈ કાનૂની પૃષ્ઠભૂમિ ન ધરાવતી વ્યક્તિ હોવાથી,
એવોર્ડના માધ્યમથી આર્બિટ્રેશન દ્વારા વિવાદોના ન્યાયનિર્ણયને
આર્બિટ્રેશન એક્ટની વિવિધ જોગવાઈઓના મર્યાદિત અવકાશમાં
જ પડકારી શકાય છે અને ધારાસભાએ તેની બુદ્ધિમત્તામાં
આર્બિટ્રેશન એક્ટમાં એવોર્ડ સામેના પડકારના અવકાશ અને
મર્યાદાને મર્યાદિત કર્યા છે. દાયકાઓથી, ન્યાયિક નિર્ણયોએ
આર્બિટ્રેશન એક્ટની જોગવાઈઓને સુસંગત આવા પડકારના
પરિમાણો દર્શાવ્યા છે. એકંદરે અદાલતોએ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના
ખોટા મૂલ્યાંકન અને ખોટા વાંચનના કારણે કાયદા અને તથ્યની
ભૂલના આધારે આર્બિટ્રેશન એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો અનાદર
કર્યો છે અને શક્ય હોય ત્યાં સુધી એવોર્ડને જાળવી રાખવાનો
ચોક્કસ ઝુકાવ દર્શાવ્યો છે. તાજેતરના સમયમાં મોટી રકમ
સંકળાયેલી હોય તેવા વ્યાપારી અને અન્ય વ્યવહારોમાં વિવાદોના
આર્બિટ્રેશનનો સંદર્ભ વધ્યો હોવાથી, અદાલતોને આર્બિટ્રેટર દ્વારા
એવોર્ડ સામેના પડકારના દાયરા પર નવેસરથી નજર નાખવાની
ફરજ પડી હતી જેથી એવોર્ડને અનિરંજનીય રોગપ્રતિકારક શક્તિ

(ઇમ્યુનિટી) ન મળે. તાજેતરના સમયમાં, એવોર્ડને આધાર આપવા માટે કાયદા અને તથ્યની ભૂલને આર્બિટ્રેટરની "કાયદાકીય ગેરવર્તણૂક" ની આયાત અને અસરોને વિસ્તૃત કરીને અગાઉ ભોગવેલી વ્યાપક રોગપ્રતિકારક શક્તિ આપવામાં આવી નથી જેથી આર્બિટ્રેટર દ્વારા આપવામાં આવેલો એવોર્ડ ન્યાયનો ગંભીર ગેરમાર્ગ ન કરે અને તે આર્બિટ્રેશનના પક્ષકારો વચ્ચેના દાવવાના ન્યાયી નિર્ણયની મજાક સુધી સીમિત ન રહે. બરાબર પૂર્વોક્ત કારણોસર, એવોર્ડનો ખુદ આધાર બનતી કાયદાની ભૂલભરેલી અમલવારી અને તથ્યના અયોગ્ય અને ખોટા તારણો, જે ઝીણવટભરી અને આંતરિક તપાસ વિના, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના ચહેરા પર દર્શાવી શકાય તેવા છે, તેમને ખૂબ જ યોગ્ય રીતે, એવોર્ડને અમાન્ય બનાવતી કાયદાકીય ગેરવર્તણૂક તરીકે ઠરાવવામાં આવ્યા છે. જો કે, એવી સાવચેતીની નોંધ મૂકવી જરૂરી છે કે આર્બિટ્રેશનના પક્ષકારને ન્યાય આપવાની આતુરતામાં, કોર્ટે અમુક તથ્યોમાંથી આર્બિટ્રેટર દ્વારા કાઢવામાં આવેલું તારણ કોર્ટની સમજણ અનુસાર ભૂલભરેલું છે તે શોધી કાઢવા માટે ઝીણવટભરી તપાસ સાથે અંતર્ગત પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ નહીં. સત્તાનો આવો ઉપયોગ જે તથ્યના તારણને ઉલટાવવાની સત્તા ધરાવતી એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા કરી શકાય છે, તે આર્બિટ્રેશન એક્ટ હેઠળના એવોર્ડના પડકારના અવકાશ અને મર્યાદાથી અજાણ્યો

છે. જ્યાં એવોર્ડ પર અસર કરતા તથ્યોના તારણની ભૂલ સ્પષ્ટ
હોય અને વિવિધ શક્ય દ્રષ્ટિકોણને કાળજીપૂર્વક જોખ્યા વગર
સરળતાથી દર્શાવી શકાય તેવી હોય, ત્યાં તથ્યના ભૂલભરેલા
તારણ પર આધારિત એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપ ગ્રાહ્ય છે. તેવી જ રીતે,
જો કોઈ એવોર્ડ કાયદાના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને આધારિત હોય જે
સ્પષ્ટપણે ભૂલભરેલો હોય, અને કાનૂની સિદ્ધાંતની આવી
ભૂલભરેલી અમલવારી સિવાય, એવોર્ડ આપી શકાયો ન હોત, તો
આવો એવોર્ડ આર્બિટ્રેટરના ભાગે કાયદાકીય ગેરવર્તણૂક થઈ છે
તેમ ઠરાવીને રદ કરવા પાત્ર છે. આખરી વિશ્લેષણમાં, તે કાયદા
અને તથ્યની ભૂલની ગ્રાહ્ય મર્યાદા અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી
સરળતાથી દર્શાવી શકાય તેવા સ્પષ્ટ ભૂલભરેલા તારણ અને
એવોર્ડનો આધાર બનતા કાયદાના સિદ્ધાંતની અમલવારી જે
સ્પષ્ટપણે ભૂલભરેલી છે વચ્ચેના નાજુક સંતુલનનો પ્રશ્ન છે. અહીં
એ દર્શાવી શકાય છે કે સમસ્યાને ગમે તેટલી નિષ્પક્ષ રીતે જોવામાં
આવે તો પણ, સમસ્યાનો નિર્ણય કરતી વખતે જજમાં રહેલું
સબ્જેક્ટિવ તત્વ ઉભરી આવવા માટે અને નિર્ણયને પ્રભાવિત
કરવા માટે બંધાયેલું છે. નિષ્પક્ષ વિશ્લેષણની કળામાં લાંબા
તાલીમ દ્વારા, આપું સબ્જેક્ટિવ તત્વ, જો કે, ન્યૂનતમ થઈ જાય
છે. પૂર્વોક્ત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને, આક્ષેપિત એવોર્ડની

માન્યતા સામેના પડકારને વિષય પરના ન્યાયિક નિર્ણયોના સંદર્ભમાં વિચારણા કરવાની રહેશે.

(૩૨) રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પર, અલગ વ્યુ લઈ શકાયો હોત અને આર્બિટ્રેટરો રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજો અને સામગ્રીને તેમના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં વિચારવામાં નિષ્ફળ ગયા છે તેમ ધારી લેવામાં આવે તો પણ, અગાઉ સંદર્ભિત ન્યાયિક નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને એવોર્ડ રદ કરવા પાત્ર નથી. રેકૉર્ડના ચહેરા પર દેખાતી ભૂલનો અર્થ એ નથી કે દસ્તાવેજોની આયાત અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીની ઝીણવટભરી તપાસ પર, આર્બિટ્રેટર દ્વારા કરવામાં આવેલું તારણ ભૂલભરેલું હોવાનું ઠરાવી શકાય. દાયકાઓથી ન્યાયિક નિર્ણયોએ દર્શાવ્યું છે કે આર્બિટ્રેટર દ્વારા કરવામાં આવેલી કાયદા અથવા તથ્યની ભૂલ પોતે જ એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપની ખાતરી આપતી ગેરવર્તણૂક બનતી નથી... તેથી, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના કથિત ખોટા વાંચન, ખોટા અર્થઘટન, ખોટા મૂલ્યાંકન અથવા કેટલીક સામગ્રીને તેમના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં વિચારવામાં નિષ્ફળતાના આધારે, ક્ષતિગ્રસ્ત એવોર્ડ રદ કરવા પાત્ર નથી.... આ કોર્ટના અસંખ્ય નિર્ણયોમાં ઠરાવ્યા મુજબ લમ્પ સમ એવોર્ડ પોતે ગેરકાયદેસર નથી. મોંઘા મશીનો અને સામગ્રી સંકળાયેલા હોય તેવા કામના પ્રમાણને ધ્યાનમાં લેતા, જો બે આર્બિટ્રેટરોએ તેમના

વ્યાપક અનુભવમાં કુલ નુકસાનનું મૂલ્યાંકન કર્યું હોય અને સામાવાળાની તરફેણમાં રૂ. ૧ કરોડનો એવોર્ડ આપ્યો હોય, તો એવું ઠરાવી શકાય નહીં કે આવો એવોર્ડ એટલો સ્પષ્ટપણે અન્યાયી અને અસંગત અને કોર્ટની વિવેકબુદ્ધિને આઘાત પહોંચાડનારો છે, કે તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ.

૧૩. ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરાયેલા રેશિયો, એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૭, ૩૧ અને ૩૩ ને ધ્યાનમાં લેતાં, સિવિલ કોર્ટ દ્વારા આર્બિટ્રેટરના એવોર્ડની સત્તા અથવા અવકાશ અને તપાસ મર્યાદિત છે. સિવિલ કોર્ટે એપેલેટ કોર્ટ તરીકે એવોર્ડની વિચારણા અને તપાસ કરવાની નથી અને આર્બિટ્રેટર દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણોમાં સાહસ કરવાનું નથી. અહીં આ કેસમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડની વિચારણા અને તપાસ કરી છે અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે, જે એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ ગ્રાહ્ય નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ અધિકૃત અધિકારક્ષેત્રના અવકાશ બહાર કામ કર્યું છે. કેસના તથ્ય અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, હું મુદ્દા નં. ૧ નો નિર્ણય નકારાત્મક આપું છું.

મુદ્દા નં. II – શું આર્બિટ્રેટરે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે?

૧૪. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ અને ૩૩ ની જોગવાઈઓનું યોગ્ય અર્થઘટન કર્યું નથી અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ અને ૩૩ હેઠળ ગણાવેલી કાનૂની સ્થિતિને નજરઅંદાજ કરીને તેના અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે.

૧૪.૧ કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતની પ્રશંસા કરવી જોઈતી હતી કે 'ગેરવર્તણૂક' શબ્દ તેના વ્યાપમાં પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાઓને આવરી લેતો નથી, જો આનિટ્રેટર દ્વારા મૂળ એવોર્ડ અને સંબંધિત રેકૉર્ડ કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હોય, અને તેથી તે કલમ ૩૦ ના માળખાની અંદર તેને રદ કરવા માટે કોઈ આધાર આપશે નહીં.

૧૪.૨ કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતને નજરઅંદાજ કરીને કે આવો આધાર ગ્રાહ્ય હોય તો પણ તે એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ અને ૩૩ ના અવકાશમાં એવોર્ડ રદ કરવા માટે પૂરતો રહેશે નહીં, કેવળ એ આધારે કે એવોર્ડ કોર્ટમાં યોગ્ય રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો નથી, મુદ્દા નં. ૨ નો જવાબ હકારાત્મકમાં આપીને ભૂલ કરી છે.

૧૪.૩ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે ધારણા પર આધારિત કારણો અને તારણો જો સાચા માનવામાં આવે તો પણ, તે કિસ્સામાં એવોર્ડ રદ કરવો ગ્રાહ્ય નથી કારણ કે એવોર્ડના ચહેરા પર કોઈ સ્પષ્ટ ભૂલ નથી કે વિદ્વાન આબિટ્રેટરના ભાગે કોઈ પણ રીતે કોઈ ગેરવર્તણૂક નથી કે કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરવાનો કોઈ આધાર કે ટેકો આપતો પુરાવો નથી.

૧૪.૪ એ પણ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પહોંચેલા પુરાવા પરના તારણ સંપૂર્ણપણે ખોટા છે, કોઈપણ આધાર અને વાજબીતા વગરના છે અને તેનાથી વિપરીત વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કોન્ટ્રાક્ટરની તરફેણમાં લાભો આપવા માટે આબિટ્રેટર પર આક્ષેપો કરીને અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે. આ પૂર્વધારણા કોઈ પુરાવા પર આધારિત નથી.

૧૪.૫ એ વધુ દલીલ છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતની પ્રશંસા કરવી જોઈતી હતી કે તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ નો એવોર્ડ એ કારણો સાથેનો એવોર્ડ છે. કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ વાતની પ્રશંસા કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગઈ છે કે રૂ. ૩૬,૦૦,૦૦૦/- ના કુલ દાવામાંથી આબિટ્રેટરે રૂ. ૧૧,૫૮,૯૮૦/- નો દાવો મંજૂર કર્યો છે અને તે પણ @ ૧૨% ના સાદા વ્યાજ સાથે અને આબિટ્રેટર દ્વારા મંજૂર કરાયેલા દાવા વ્યાજબી, ન્યાયી અને યોગ્ય હતા અને તેથી

આબિટ્રેટર દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોની આદરણીય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સમીક્ષા કરી શકાઈ ન હોત.

૧૫. સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે આબિટ્રેટરે પોતાની જાતે અને કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે. આબિટ્રેટરે રૂ. ૨૫૦૦૦/- થી વધુ રકમના દાવા માટે કારણ દર્શાવવાનું રહેશે. કે એવોર્ડ પણ કારણો સાથેનો નથી. તેથી, તે કરાર અનુસાર અન્યથા અમાન્ય છે. તે આબિટ્રેટરના ભાગે ગેરવર્તણૂક સમાન છે.

૧૫.૧ એ વધુ દલીલ કરવામાં આવે છે કે આબિટ્રેટરે અધિકારક્ષેત્ર બહાર, કાયદાની સત્તા વગર કામ કર્યું છે, તેને એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ હેઠળ ગેરવર્તણૂક કહી શકાય. આબિટ્રેટરે વ્યાજ મંજૂર કરવામાં ગેરકાનૂનીતા આચરી છે. ગુજરાત વોટર સપ્લાય સિવેરેજ બોર્ડ વિ. યુનિક કોન્ટ્રાક્ટરના ચુકાદામાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ આબિટ્રેટરે કામ કર્યું છે. અંતે સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે કોર્ટને ખર્ચ સાથે બંને અપીલો ફગાવી દેવા વિનંતી કરી છે.

૧૬. રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની ચર્ચા કરતા પહેલા, પક્ષકારો વચ્ચે કરાર અમલમાં આવ્યો ત્યારથી બનેલી ઘટનાઓના સંદર્ભમાં તથ્યાત્મક પાસાઓ જોવામાં સહાયક બની શકે છે, જે આ પ્રમાણે છે;

ક્રમ	તારીખ	ઘટનાનું સ્વરૂપ
૧	૧૨/૦૧/૧૯૮૫	પક્ષકારો વચ્ચે કરારની તારીખ
૨	૧૪/૦૨/૧૯૮૫	કોર્પોરેશન દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટરને લખાયેલ પત્ર
૩	૨૩/૦૧/૧૯૮૮	આર્બિટ્રેટર સમક્ષ કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા રજૂ કરાયેલ દાવો
૪	૨૭/૦૧/૧૯૮૮	રિફંડ માટે કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા પત્ર
૫	૧૦/૦૮/૧૯૮૮	આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક
૬	૦૩/૦૯/૧૯૮૮	કોર્પોરેશનને પત્ર મળ્યો નથી
૭	૨૨/૦૯/૧૯૮૮	આર્બિટ્રેટરે સંદર્ભમાં પ્રવેશ કર્યો
૮	૩૦/૦૯/૧૯૮૮	કોન્ટ્રાક્ટરે દસ્તાવેજો દાખલ કર્યા છે
૯	૦૭/૦૧/૧૯૮૯	કોર્પોરેશનને સામો દાવો દાખલ કર્યો છે
૧૦	૧૦/૦૪/૧૯૮૯	પટના ખાતે પ્રથમ સુનાવણી
૧૧	૧૧/૦૪/૧૯૮૯	પટના ખાતે પ્રથમ સુનાવણી
૧૨	૧૭/૦૪/૧૯૮૯	નવી દિલ્હી ખાતે સુનાવણી
૧૩	૧૯/૦૪/૧૯૮૯	નવી દિલ્હી ખાતે સુનાવણી
૧૪	૨૧/૦૪/૧૯૮૯	કોર્ટને આર્બિટ્રેટરનો ફોરવર્ડિંગ પત્ર
૧૫	૨૯/૦૪/૧૯૮૯	દાવેદાર દ્વારા દાવો નં. ૧૮ અને ૨૦
૧૬	૧૪/૦૬/૧૯૮૯	એવોર્ડ જાહેર કર્યાની તારીખ
૧૭	૧૬/૦૬/૧૯૮૯	લંબાવવામાં આવેલ સમય
૧૮	૧૭/૦૬/૧૯૮૯	જાણ કરવા માટે અને જરૂરી કાર્યવાહી માટે પક્ષકારને આર્બિટ્રેટરનો પત્ર (આંક ૨૭ – આંક ૨૭)
૧૯	૧૦/૦૭/૧૯૮૯	સ્પેશિયલ સુટ નં. ૯૪ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે (અરજી)
૨૦	૧૨/૦૭/૧૯૮૯	કોર્પોરેશનને સંબોધીને આર્બિટ્રેટરનો પત્ર, જેમાં એવોર્ડ બનાવવાની અને સહી કરવાની જાણ કરવામાં આવી છે (આંક ૨૬ – આંક ૨૬)
૨૧	૧૫/૦૭/૧૯૮૯	કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલ સમન્સ
૨૨	૨૧/૦૭/૧૯૮૯	કોર્પોરેશન દ્વારા સમન્સ પ્રાપ્ત થયું

૨૩	૨૬/૦૬/૧૯૯૦	આબિટ્રેટરે કેસનો રેકૉર્ડ મોકલ્યો છે
----	------------	-------------------------------------

૧૭. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે વિવાદિત ચુકાદાના ફકરા ૧૭ માં કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા પરિશિષ્ટ એ પર આપવામાં આવેલા દાવાઓની યાદી ટાંકી છે. આબિટ્રેટર દ્વારા મંજૂર કરાયેલી રકમ અને દાવાની રકમનો નીચે સંદર્ભ આપવો ફાયદાકારક રહેશે.

ક્રમ	દાવાની વિગત	દાવો કરેલી રકમ (₹)	મંજૂર થયેલ રકમ (₹)
૧	એન્ટી ટર્મિનલ ટ્રીટમેન્ટ (ઉધઈ નિયંત્રણ સારવાર): (a) માપનની પદ્ધતિના કારણે (b) ડ્રોઇંગમાં ફેરફારના કારણે જથ્થામાં વધારાના કારણે	૧,૬૫,૫૪૧.૮૪ + ૪,૬૭,૪૨૯.૧૫	૪,૭૫,૮૭૩.૧૬
૨	ટાઇ લેવલ પર આર.સી.સી. બેન્ડ માટે માપનની પદ્ધતિના કારણે	૨૧,૩૯૨.૧૫	૨૬ કરેલ
૩	ટાઇ લેવલ પર આર.સી.સી. બેન્ડ માટે સેન્ટરિંગ અને શટરિંગના માપનની પદ્ધતિના કારણે	૬,૫૫૦.૧૨	૨૬ કરેલ
૪	રોલિંગ શટર્સના માપનની પદ્ધતિના કારણે	૭,૭૮૦.૧૯	૨૬ કરેલ
૫	એ.સી. શીટ્સ પર 'જે' હુક્સ આપવા માટે વધારાનું	૫૨,૮૦૬.૫૦	૨૬ કરેલ
૬	અર્થ વર્કના વધારાના લીડના કારણે વધારાનું	૨૦,૧૫૧.૧૦	૨૦,૧૫૧.૧૦

૭	સ્ટ્રક્ચરલ સ્ટીલ/રીઇનફોર્સમેન્ટના દરમાં વધારો	૩,૮૪,૨૮૨.૦૫	૨૬ કરેલ
૮	સિમેન્ટના પરિવહન માટે ખાતા દ્વારા કરવામાં આવેલ કપાતનું રિફંડ	૧૩,૩૨૪.૪૧	૧૩,૩૨૪.૦૦
૯	અનિયમિત ચૂકવણીના કારણે ગુકસાન	૧૦,૩૮,૭૪૧.૨૮	૨,૪૦,૧૪૯.૦૦
૧૦	પેટ્રોલ, ઓઇલ અને લ્યુબ્રિકન્ટ્સના ભાવમાં વધારો	૫,૯૧૬.૧૪	૫,૯૧૬.૦૦
૧૧	ભોંયતળિયા નીચે સી.સી. ૧:૫:૧૦ અને પાયા તથા પ્લીન્થમાં સી.સી. ૧:૫:૧૦ આપવા/પાથરવાના દરમાં તફાવત	૬૫,૫૧૪.૬૮	૨૬ કરેલ
૧૨	કોન્ટ્રાક્ટના લંબાવાયેલા સમયગાળા દરમિયાન સાઈટ પર વધુ રોકાવાના કારણે ગુકસાન	૩,૧૮,૭૨૪.૭૩	૧,૩૨,૦૦૦.૦૦
૧૩	સુપરસ્ટ્રક્ચરમાં ૫૯% અને પાયામાં ૧૦૦% થી વધુ વિચલન (Deviation) ના કારણે ગુકસાન	૧,૪૭,૯૬૫.૭૩	૨૬ કરેલ
૧૪	શિડ્યુઅલ 'બી' ના જથ્થામાં બચતના કારણે નફાનું ગુકસાન	૪,૩૩,૪૧૦.૬૮	૨૬ કરેલ
૧૫	ભાવમાં એકંદર વધારાના કારણે ગુકસાન	૫,૬૬,૩૩૬.૪૩	૨૬ કરેલ
૧૬	રોડ માટે પ્રીમિક્સ કાર્પેટના દરમાં ઘટાડો	૩૨,૮૬૧.૭૨	૩૨,૮૬૧.૦૦
૧૭	છતની પીચ (ઢાળ) માં ફેરફારના કારણે ફાઇનલ બિલમાંથી કરાયેલી કપાતનું રિફંડ	૬૬,૦૦૮.૫૦	૬,૬૦૮.૦૦
૧૮	ગોડાઉનના કબજાના કારણે	૬૪,૦૦૦.૦૦	૨૬ કરેલ

	વિક્ષેપથી થયેલા નુકસાનનું પુનઃસ્થાપન		
૧૯	અમારા અન્ય પ્રોજેક્ટ્સમાં થયેલા બિલોની ચૂકવણી ન થવાના કારણે થયેલા નુકસાનનું પુનઃસ્થાપન	૨,૦૦,૦૦૦.૦૦	૨૬ કરેલ
૨૦	ખાતા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી સામગ્રીની અનુપલબ્ધતાના કારણે મજૂરોનો ઉપયોગ ન થવાથી નુકસાન	૫૦,૦૦૦.૦૦	૨૬ કરેલ
૨૧	વ્યાજ	—	₹૨,૪૮,૬૪૦.૦૦

૧૮. ટ્રાયલ કોર્ટ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ માં ગણાવેલા આધારો પર એવોર્ડ ૨૬ કરી શકે છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"કલમ ૩૦. એવોર્ડ ૨૬ કરવાના આધારો. નીચેનામાંથી એક અથવા વધુ આધારો સિવાય એવોર્ડ ૨૬ કરવામાં આવશે નહીં, નામે:

(a) કે આબિટ્રેટર અથવા અમ્પાયરે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે;

(b) કે આબિટ્રેશનને સુપરસીડ કરતી કોર્ટના હુકમ જારી કર્યા પછી અથવા કલમ ૩૫ હેઠળ આબિટ્રેશન કાર્યવાહી અમાન્ય બની ગયા પછી એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો છે;

(c) કે એવોર્ડ અયોગ્ય રીતે મેળવવામાં આવ્યો છે અથવા અન્યથા અમાન્ય છે."

૧૯. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે હરીશ ચંદ્ર એન્ડ કંપની વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ. પી. સુપ્રિન્ટેન્ડિંગ એન્જિનિયર મારફતે કેસમાં (૨૦૧૬) ૯ એસસીસી ૪૭૮ માં અહેવાલ થયેલ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને ટાંક્યો છે.

"ફુરો ૨૨. જ્યારે કલમ ૩૦ હેઠળ કોર્ટ પ્રશ્નની તપાસ કરે છે કે એવોર્ડ આપતી વખતે આર્બિટ્રેટરના ભાગે કાયદાકીય ગેરવર્તણૂકનો કોઈ કેસ બને છે કે નહીં ત્યારે કોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર શું છે તે આ કોર્ટના અસંખ્ય નિર્ણયોનો વિષય રહ્યો છે અને તે હવે રેસ જ્યુડિકાટા નથી રહ્યું?"

૨૩. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. અલાઈડ કન્સ્ટ્રક્શન્સ, (૨૦૦૩) ૭ એસસીસી ૩૯૬ માં આ કોર્ટની ત્રણ જજની બેન્ચે કલમ ૩૦ ના અવકાશની તપાસ કરતી વખતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"... કરારનું અર્થઘટન, તે સર્વસ્વ છે, આર્બિટ્રેટર માટે નક્કી કરવાની બાબત છે. સુદર્શન ટ્રેડિંગ કો. વિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ કેરળ (૧૯૮૯) ૨ એસસીસી ૩૮: એવોર્ડ રદ કરવા માટેની જોગવાઈ કરતી આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ તેની કામગીરીમાં મર્યાદિત છે. કલમ ૩૦ માં સમાવિષ્ટ એક કે બીજી શરત સંતોષાય નહીં ત્યાં સુધી, એવોર્ડ રદ કરી શકાતો નથી. આર્બિટ્રેટર એ પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલ જજ છે અને તેમનો નિર્ણય આખરી

છે. કોર્ટ પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાથી વંચિત છે. એવા કેસમાં પણ જ્યાં એવોર્ડમાં કારણો સમાવિષ્ટ હોય, કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રની અંદર હસ્તક્ષેપ ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં, જો કે, કારણો સંપૂર્ણપણે વિકૃત ન હોય અથવા ચુકાદો કાયદાના ખોટા વિધાન પર આધારિત ન હોય. રેકૉર્ડની સામગ્રીના ચહેરા પર સ્પષ્ટ ભૂલનો અર્થ રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજો અને સામગ્રીની ગુણવત્તાની ઝીણવટભરી તપાસ સૂચવતો નથી. એકવાર એવું જણાય જાય કે આર્બિટ્રેટરનો વ્યુ એ શક્ય વ્યુ છે, કોર્ટ પોતે હસ્તક્ષેપ કરવાથી દૂર રહેશે."

ફરો રજ. જસ્ટિસ એસ. મુખર્જીએ, જેમ તેઓ તે સમયે લોર્ડશિપ હતા, મેસર્સ સુદર્શન ટ્રેડિંગ કો. વિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ કેરળ, (૧૯૮૯) ૨ એસસીસી ૩૮ માં બેન્ચ માટે બોલતા કલમ ૩૦ હેઠળ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રની તપાસ કરતી વખતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"જો કે, આર્બિટ્રેટરના અધિકારક્ષેત્ર અંગેના વિવાદો અને તે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કઈ રીતે કરવો જોઈએ તે અંગેના વિવાદો વચ્ચે તફાવત છે. ચોક્કસ ઉપાય આપવાની આર્બિટ્રેટરની સત્તા અંગે સંઘર્ષ હોઈ શકે છે. અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલ અને અધિકારક્ષેત્રથી વધુની ભૂલ વચ્ચેનો તફાવત નક્કી કરવો પડશે. આર્બિટ્રેટરે પક્ષકારો વચ્ચેના સોદાની વિરુદ્ધ કામ કર્યું હતું તે તારણ પર આવવા માટે કોર્ટ કાયદા અથવા તથ્યના તારણના

પોતાના મૂલ્યાંકનને બદલી શકતી નથી. શું ચોક્કસ રકમ ચૂકવવાપાત્ર હતી કે નુકસાની વેઠવી પડી હતી, તે આર્બિટ્રેટરની સક્ષમતાની અંદરનો નિર્ણય હતો. કોન્ટ્રાક્ટનું અર્થઘટન કરવાનો દાવો કરીને કોર્ટ એવું કહેવાનો બોજ પોતાના પર લઈ શકતી નથી કે આ કોન્ટ્રાક્ટથી વિપરીત હતું અને, આ રીતે, અધિકારક્ષેત્ર બહારનું હતું. જો કોન્ટ્રાક્ટ પર લેવાયેલા વ્યુ પર, મંજૂર કરાયેલી અમુક રકમો પર આર્બિટ્રેટરનો નિર્ણય એ શક્ય વ્યુ છે, જો કે કદાચ એકમાત્ર સાચો વ્યુ નથી, તો એવોર્ડની કોર્ટ દ્વારા તપાસ કરી શકાતી નથી."

ઉપરોક્ત વ્યુ પાછળથી આ કોર્ટ દ્વારા સ્ટેટ ઓફ આંધ્ર પ્રદેશ અને અન્ય વિ. આર.વી. રયાનમ અને અન્ય, (૧૯૯૦) ૧ એસસીસી ૪૩૩ અને રવિન્દ્ર કુમાર ગુપ્તા એન્ડ કો. વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (૨૦૧૦) ૧ એસસીસી ૪૦૯ ના નિર્ણયોમાં સતત અનુસરવામાં આવ્યો હતો.

ફરો રૂ. ૨૫. તેથી, કાનૂની વિધાનને વિવાદિત કરી શકાય નહીં, જે આ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવેલા પૂર્વોક્ત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને હવે યોગ્ય રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે ૧૯૪૦ ના એક્ટની કલમ ૩૦ ના સબ-કલોઝ (a) (b) અને (c) માં નિર્દિષ્ટ ગ્રાઉન્ડ્સ પર જ એવોર્ડ રદ કરી શકાય છે અને અન્ય કોઈ ગ્રાઉન્ડ્સ પર નહીં. ખરેખર આ વાત કલમ ૩૦ ના શરૂઆતના

શબ્દો પરથી જ સ્પષ્ટ થાય છે જે "નીચેના એક કે વધુ આધારો સિવાય એવોર્ડ રદ કરવામાં આવશે નહીં" શબ્દોથી શરૂ થાય છે. એ ફોર્ટિઓરી (A fortiori), કારણો સાથેનો એવોર્ડ રદ કરી શકાતો નથી સિવાય કે તે એક્ટ ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ ના ત્રણ સબ-કલોઝ (a) (b) અને (c) માંથી કોઈપણમાં આવતો હોય. ફક્ત ૨૬. એવોર્ડના સમર્થનમાં કારણોની અપર્યાપ્તતા, તથ્યો પર આબિટ્રેટર દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલ, આબિટ્રેટર દ્વારા જે લેવામાં આવ્યો છે તેના કરતાં વૈકલ્પિક અથવા/અને વધુ શક્ય વ્યુ લઈ શકાયો હોત, કોઈપણ તારણ નોંધીને આબિટ્રેટર દ્વારા કરવામાં આવેલું પુરાવાનું અયોગ્ય મૂલ્યાંકન વગેરે જેવા આધારો એવા આધારો નથી જેના પર કોઈ એવોર્ડ કારણો સાથેના એવોર્ડને રદ કરી શકાય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આમાંથી કોઈ પણ આધારને એવોર્ડ રદ કરવાનો આધાર બનાવી શકાતો નથી કારણ કે તે એક્ટ ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦ ના ત્રણમાંથી કોઈપણ સબ-કલોઝના ચાર ખૂણામાં આવતા નથી.

આબિટ્રેટર દ્વારા એવોર્ડમાં કારણોની નોંધણી

૨૦. અપીલકર્તા કોન્ટ્રાક્ટરના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે આબિટ્રેટરે એવોર્ડ આપતી વખતે કારણો આપ્યા છે. આબિટ્રેટરે બંને પક્ષોને શાંતિપૂર્વક સાંભળ્યા છે. તેથી, તેમણે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહી સામે ગેરવર્તણૂક કરી નથી. ગેરવર્તણૂક, અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલ અને અધિકારક્ષેત્રથી વધુની ભૂલ અલગ અલગ છે.

૨૦.૧ કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ઠરાવવું જોઈતું હતું કે દાવો નં. ૧(B) ને ધ્યાનમાં લેવું આબિટ્રેટરના અધિકારક્ષેત્રમાં હતું જે વધારાના કામ માટેના વધારાના ચુકવણી અંગેના વિવાદ સંબંધિત હતું. એન્ટી ટર્મિનલ ટ્રીટમેન્ટ કરારની કલમ ૧૨(v)(d) ના સબ-ક્લોઝ મુજબ ફાઉન્ડેશનની આઈટમ મુજબ આપવામાં આવી હતી. કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. વીર વિજય કન્સ્ટ્રક્શન કો. ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત રેશિયોની પ્રશંસા કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે જે એઆઈઆર ૧૯૯૪ અને ૧૯૯૪ (૧) જીએલઆર ૧૧૯ માં અહેવાલ થયેલ છે જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આબિટ્રેટરે વિગતવાર કારણો આપવાના રહેતા નથી અને તે એવોર્ડ માત્ર તેના ચહેરા પરની કાયદાની ભૂલના આધારે જ રદ કરી શકાય છે એટલે કે, જો એવોર્ડ કાનૂની વિધાન પર આધારિત હોય જે ભૂલભરેલું છે. તેથી સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવાયેલો વાંધો કે એવોર્ડ કારણો સાથેનો એવોર્ડ ન હતો તે સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલો અને અસંગત હતો.

૨૧. સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે આબિટ્રેટરે પૂરતા કારણો આપ્યા નથી અને ખાસ કરીને એવોર્ડમાં વ્યાજ આપવા માટે કોઈ કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી. કરારની કલમ ૨૫ નો ભંગ કરવો, જે પૂરી પાડે છે કે જ્યાં દાવાની રકમ રૂ. ૨૫૦૦૦/- થી વધુ હોય ત્યાં એવોર્ડ આપવા માટે આબિટ્રેટરે કારણો નોંધવા માટે બંધાયેલા રહેશે. આબિટ્રેટરે રેકૉર્ડ અને પુરાવાથી વિપરીત વિવિધ દાવાની રકમ મંજૂર કરી છે. કે એવોર્ડ ખૂબ જ વધારે અને અયોગ્ય છે. એવોર્ડ **કારણો** આપીને બોલતો નથી. તેને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ કહી શકાય.

૨૨. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે પણ એવું માન્યું છે કે આબિટ્રેટરે યોગ્ય કારણો આપ્યા નથી, ખાસ કરીને વ્યાજ મંજૂર કરવામાં.

૨૨.૧ એવોર્ડના કેટલાક ફકરાઓ નીચે મૂકવા ફાયદાકારક રહેશે જેમાં આબિટ્રેટર દાવો મંજૂર કરવાના તારણ પર આવ્યા છે અને કેટલાક ફકરા જેમાં આબિટ્રેટર દાવો રદ કરવાના તારણ પર આવ્યા છે. જેથી કોઈ ધારી શકે કે આબિટ્રેટરે એવોર્ડ આપતી વખતે કારણો દર્શાવ્યા છે કે નહીં.

૨૩. આબિટ્રેટરે કારણો દર્શાવીને નીચે મુજબના દાવાઓ મંજૂર કર્યા છે, જે વંચાય છે;

૨૩.૧ દાવો નં. ૧: એન્ટી ટર્માઇટ ટ્રીટમેન્ટ (a) માપનની પદ્ધતિ અંગેનો વિવાદ અને (b) વધુ સરફેસ વિસ્તારની સારવાર માટે વધારાની ચૂકવણી અંગેનો વિવાદ. – દાવો કરેલી રકમ રૂ. ૪,૭૫,૮૭૩.૭૬

"દલીલો દરમિયાન બંને પક્ષો સંમત થયા હતા કે સાઇટની સ્થિતિ અને કૂડ કોર્પોરેશનની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને પાયાની ઊંડાઈ અને પ્લીનથ લેવલમાં ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે. દાવેદારોએ દાવો કર્યો હતો કે બહારની તરફ ૨૨.૫૦ સેમી દ્વારા આરસીસી કેપિંગમાં પ્રોજેક્શનને પ્લીનથ વિસ્તારના આખરી માપનમાં ચૂકવણી માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું નથી. જો કે સામાવાળાએ દલીલ કરી હતી કે માપન એ માપનની નિર્ધારિત પદ્ધતિ મુજબ છે. દાવેદારે એ પણ આંગળી ચીંધી હતી કે કામગીરી વખતે પાયાને ટેન્ડર ડ્રોઇંગમાં દર્શાવ્યા કરતાં વધુ ઊંડાઈ સુધી લઈ જવામાં આવ્યો હતો અને તેવી જ રીતે પ્લીનથ વધારવામાં આવી હતી. પરિણામે, તેણે એ જ પ્લીનથ વિસ્તાર માટે વધુ સરફેસ વિસ્તારની સારવાર કરવી પડી હતી. સામાવાળાએ પુષ્ટિ કરી કે પાયા અને પ્લીનથ લેવલમાં આ ફેરફારો સાઇટની પરિસ્થિતિઓ દ્વારા જરૂરી બન્યા હતા. દાવો ૧(a) ના સંદર્ભમાં સામાવાળા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી સ્થિતિ સાચી છે અને આ રીતે દાવો રદ કરવામાં આવે છે. દાવો ૧(b) ના સંદર્ભમાં દાવેદાર દ્વારા

દર્શાવવામાં આવેલી સ્થિતિ સાચી છે અને તેનો દાવો સ્વીકારવામાં આવે છે. હું આ પેટે રૂ. ૪,૫૯,૩૩૧/- ની ચૂકવણી મંજૂર કરું છું."

૨૩.૨ દાવો નં. ૯ – અનિયમિત ચૂકવણીના કારણે નુકસાન: દાવો કરેલી રકમ રૂ. ૧૦.૩૮.૭૪૧.૨૮

"દાવેદારે દલીલ કરી હતી કે કરાર મુજબ, તેને રનિંગ એકાઉન્ટ બિલ રજૂ કર્યાના ૧૦ દિવસની અંદર કરાવેલા કામ માટે ચૂકવણી કરવાની રહેશે પરંતુ નિર્ધારિત સમયમાં કોઈ ચૂકવણી કરવામાં આવી ન હતી. આશરે ૨૦ કિસ્સાઓમાં, ચૂકવણીમાં મર્યાદા કરતાં ૭ દિવસથી ૨૪૯ દિવસ સુધીનો વિલંબ થયો છે. તેમજ કોઈ બિલ એક હપ્તામાં ચૂકવાયું નથી. ચૂકવણી બોમ્બેથી કરવામાં આવતી હોવાથી, તેમણે વારંવાર પ્રવાસ કરવો પડતો હતો અને ચૂકવણી મેળવવા માટે બોમ્બેમાં ઘણો સમય પણ વિતાવવો પડતો હતો. પ્રોજેક્ટ ચાલુ રાખવા માટે, જો ચૂકવણી નિયમિત કરવામાં આવી હોત તો જે જરૂરી બન્યું હોત તેના કરતાં વધુ નાણાંનું રોકાણ કરવું પડ્યું હતું. વધુમાં, અનિયમિત ચૂકવણીના કારણે, તેઓ ખરીદીનું યોગ્ય આયોજન પણ કરી શક્યા ન હતા જેના પરિણામે ભાવ

વધારાની ચૂકવણી કરવી પડી હતી. સિક્યોરિટી ડિપોઝિટના કિસ્સામાં પણ, તેમને વચન આપવામાં આવ્યું હતું કે જો સમાન રકમનું એફડીઆર આપવામાં આવે તો બિલમાંથી કાપવામાં આવેલી ડિપોઝિટ પાછી આપવામાં આવશે. દાવેદારે દર્શાવ્યું હતું કે તેમણે એફડીઆર બનાવ્યા હતા અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ પરત કરવા માટે સામાવાળાને રજૂ કર્યા હતા. એફડીઆર થોડો સમય પોતાની પાસે રાખ્યા પછી, સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ પરત કરી શકાશે નહીં તેવી જાણ કરીને તેમને પરત કરવામાં આવ્યા હતા. આ ઉપરાંત, સામાવાળાએ તેમની પાસે એફડીઆર હોવા છતાં બિલોમાંથી સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ કાપવાનું પણ નિર્દેશિત કર્યું હતું. તેથી, તેમણે દાવો કર્યો હતો કે આ અંગે રૂ. ૧૦૩૮૭૪૧.૨૮ નું નુકસાન ભરપાઈ કરવું જોઈએ. સામાવાળા સંમત થયા હતા કે ચૂકવણી નિયમિત થઈ નથી અને તે એક્સીઆઈ પાસેથી નાણાં ન મળવાના કારણે ન હતું. જો કે, તેમણે દાવો કર્યો હતો કે સમય લંબાવવાની જરૂરી મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને વધુ કોઈ વળતર જરૂરી નથી. સામાવાળા દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો અને દાવેદાર અને સામાવાળા વચ્ચે થયેલા વિવિધ પત્રવ્યવહાર પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળા દ્વારા બિલોની ચૂકવણીમાં વિલંબ થયો છે. તેમજ કેટલાક બિલોની ચૂકવણી હામામાં કરવામાં આવી છે જે સ્પષ્ટપણે કેશ ફ્લોમાં સમસ્યાઓ ઊભી કરે છે. જો સરકારના

ભાગે ડિફોલ્ટના કારણે કરારની અમલવારીમાં વિલંબ થયો હોય તો કોન્ટ્રાક્ટર કોઈ વળતર માટે હકદાર નથી તે દલીલ હું સ્વીકારવામાં અસમર્થ છું. વિલંબિત ચૂકવણી ચોક્કસપણે મુશ્કેલી ઊભી કરે છે અને પૂર્ણતામાં વિલંબ તરફ દોરી જાય છે. સમય લંબાવવામાં આવ્યો હોય તો પણ સામાવાળાના કારણે થયેલા વિલંબ માટે કોન્ટ્રાક્ટર નુકસાની વસૂલ કરવા હકદાર બનશે. મને જણાય છે કે દાવો અંશતઃ વાજબી છે અને હું આ સંદર્ભમાં રૂ. ૨૪૦૧૪૯/- ની રકમ મંજૂર કરું છું."

૨૩.૩ દાવો નં. ૧૨ – કોન્ટ્રાક્ટના લંબાવાયેલા સમયગાળા દરમિયાન સાઈટ પર વધુ રોકાવાના કારણે નુકસાન. રૂ. ૩૧૮૭૨૪.૭૩ ની રકમ માટે

"દાવેદારે સાઈટ પર વધુ રોકાવાના કારણે થયેલા નુકસાનના પેટે રૂ. ૩૧૮૭૨૪.૭૩ ની રકમનો દાવો કર્યો છે. કરાર તારીખ ૧૪/૧૨/૧૯૮૫ સુધીમાં પૂર્ણ થવાનો નિર્ધારિત હતો અને કામ ખરેખર તારીખ ૨૦/૦૨/૧૯૮૬ સુધીમાં પૂર્ણ થયું હતું. તેમણે દાવો કર્યો હતો કે આ એટલા માટે હતું કારણ કે પ્રથમ બે ગોડાઉન તારીખ ૦૩/૦૧/૧૯૮૬ ના રોજ લોડ કરવામાં આવ્યા હતા અને ગોડાઉનમાંથી માલ સામાનના લોડિંગ અને અનલોડિંગ માટે

ટ્રકની અવરજવરના કારણે વિક્ષેપ થયો હતો. વિક્ષેપ મુખ્યત્વે રોડ, ગટર અને બાહ્ય ડ્રિનિશિંગ પર હતો. સામાવાળાએ માત્ર એટલું જ જણાવ્યું કે કરાર મુજબ કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે. તે સ્વીકૃત હકીકત છે કે જો સામાવાળાના ભાગે ડિફોલ્ટના કારણોસર કરાર પૂર્ણ કરવામાં કોઈ વિલંબ થાય તો દાવેદાર ઓવરહેડ અને એસ્ટેબ્લિશમેન્ટ ચાર્જસના ખર્ચના પેટે દાવો કરવા હકદાર છે. આર્બિટ્રેટર ઓવરહેડ્સ અને એસ્ટેબ્લિશમેન્ટ ચાર્જસ પર વધારાના ખર્ચમાં વધારાના કારણે નુકસાની આપવા હકદાર છે કારણ કે આ એ નુકસાન છે જે કરાર લંબાવવાના કારણે દાવેદાર ભોગવે છે. દાવો અંશતઃ વાજબી છે અને હું આ પેટે રૂ. ૧૩૨૦૦૦/- ની રકમ મંજૂર કરું છું."

૨૪. આર્બિટ્રેટરે નીચે મુજબના દાવાને રદ કરવા માટે કારણો આપ્યા છે જે વંચાય છે

૨૪.૧ દાવો નં. ૨: ટાઇ લેવલ પર આરસીસી બેન્ડની ચૂકવણી. દાવો કરેલી

રકમ રૂ. ૨૧,૩૯૨.૬૩.

"દાવેદારે દર્શાવ્યું હતું કે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલ આરસીસી બેન્ડ વર્ક એ જથ્થાના બિલની આઈટમ નથી અને આ રીતે ડીએસઆર આઈટમ વત્તા તેના ટેન્ડર ટકાવારીના આધારે વધારાની આઈટમ તરીકે ચૂકવણી કરવી જોઈએ. સામાવાળાએ સામો દાવો કર્યો હતો કે આ કામ ટાઈ લેવલ બીમનો ભાગ છે અને લિન્ટલ્સ અને બીમની આઈટમ હેઠળ ચૂકવવામાં આવ્યું છે. સામાવાળા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી સ્થિતિ સાચી છે અને પરિણામે દાવેદારનો દાવો રદ કરવામાં આવે છે."

૨૪.૨ દાવો નં. ૫ એ.સી. શીટ્સ પર 'જે' હુક્સની જોગવાઈ. દાવો કરેલી રકમ રૂ.

૫૨,૮૦૬.૫૦

"દાવેદાર દાવો કરે છે કે તેને વૉશર્સ સાથે 'જે' હુક્સની કિંમત અલગથી ચૂકવવી જોઈએ કારણ કે 'સંપૂર્ણ' નો અર્થ 'જે' અથવા 'એલ' હુક્સની જોગવાઈ થતો નથી. કારણના સ્પેસિફિકેશન મુજબ નોમેનક્લેચર સ્પેસિફિકેશનનું સ્થાન લે છે. સામાવાળા દલીલ કરે છે કે કામ કરાર મુજબ માપવામાં આવ્યું છે. નોમેનક્લેચર તે આઈટમ્સને સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે જેની કિંમત બાકાત રાખવામાં આવી છે. આ "બાકાત" માં જે અથવા એલ હુક્સ સમાવિષ્ટ નથી આથી દાવા મુજબ વધારાની ચૂકવણી વાજબી નથી. સામાવાળા

દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી સ્થિતિ સ્વીકારવામાં આવે છે અને દાવો રદ કરવામાં આવે છે."

૨૪.૩ દાવો નં. ૭ સ્ટ્રક્ચરલ સ્ટીલ અને રીઇનફોર્સમેન્ટના દરમાં વધારો. દાવો કરેલી રકમ રૂ. ૩૮૪૨૮૨.૦૫.

"કરારમાં સંબંધિત કલમ વિષય નિર્ધારિત સમયે અને ટેન્ડરિંગ વખતે સેઇલના પ્રચલિત ભાવના આધારે સ્ટ્રક્ચરલ સ્ટીલ અને રીઇનફોર્સમેન્ટની કિંમતમાં વધારાની ચૂકવણી માટે પૂરી પાડે છે. કરારના સમયગાળા દરમિયાન સ્ટીલના ભાવમાં વધારો થયો હતો. દાવેદાર દાવો કરે છે કે તે અનુપલબ્ધતાના કારણે સેઇલ માંથી સ્ટીલની આ આઇટમ્સ મેળવવા માટે સક્ષમ ન હોવાથી તેને બજાર ભાવ આધારિત ભાવ વધારો ચૂકવવો જોઈએ. સામાવાળા સ્ટીલના ભાવમાં વધારો સ્વીકારે છે અને તેથી, કરારમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ આ કિંમત કામ કરી હતી. સામાવાળાએ વધુમાં આંગળી ચીંધી કે બજાર દર એ ખૂબ જ ઢીલી આઇટમ છે અને તેથી ગૂંચવણ અને વિવાદ ટાળવા માટે કરારમાં શરત મૂકવામાં આવી હતી કે આ સેઇલ દર પર આધારિત હોવું જોઈએ જે કોઈપણ સમયે સરળતાથી ચકાસી શકાય છે. તેથી તેઓએ દલીલ કરી હતી કે દાવો વાજબી

નથી અને તેને રદ કરવો જોઈએ. દાવો કરાર મુજબ ચૂકવવામાં આવ્યો છે અને આથી તેનો દાવો રદ કરવામાં આવે છે."

૨૫. પૂર્વોક્ત ફકરાઓ પરથી સ્પષ્ટપણે જોઈ શકાય છે કે આબિટ્રેટરે કોન્ટ્રાક્ટરના દાવાઓ મંજૂર કરવા કે રદ કરવા માટે કારણો આપ્યા છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આબિટ્રેટરનો એવોર્ડ મુખ્યત્વે એ આધારે રદ કર્યો છે કે આબિટ્રેટરે વિવિધ દાવાઓ મંજૂર કરવામાં કારણો આપ્યા નથી; આબિટ્રેટરે સંદર્ભ અને અધિકારક્ષેત્રના અવકાશ બહાર કામ કર્યું છે. કે આબિટ્રેટરે કોર્પોરેશન દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં વિચાર્યા નથી. અને તે તારણ પર આવ્યા કે આબિટ્રેટરે આબિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ગેરવર્તણૂક કરી છે.

૨૫.૧ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ ન માનવામાં ભૂલ કરી છે કે કારણો માત્ર સમજી શકાય તેવા જ ન હોવા જોઈએ પરંતુ ઉઠાવવામાં આવેલા નોંધપાત્ર મુદ્દાઓ સાથે પ્રત્યક્ષ કે અપ્રત્યક્ષ રીતે પણ સંબંધિત હોવા જોઈએ. ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડ પર એપેલેટ કોર્ટ તરીકે કામ કર્યું અને કારણોની સમીક્ષા કરી. કે ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તારણને ટેકો આપવા માટે કોઈ પુરાવો નથી તેમ માનીને એવોર્ડ રદ કર્યો છે.

૨૫.૨ ટ્રાયલ કોર્ટે કલમ ૩૦ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું અને આર્બિટ્રેટર દ્વારા પહોંચેલા તારણોની સાચપણાની તપાસ કરી, જે કાયદા હેઠળ ગ્રાહ્ય નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે માત્ર એટલા માટે એવોર્ડમાં હસ્તક્ષેપ કર્યો છે કારણ કે તેમના મતે અન્ય વ્યુ શક્ય છે. તેમણે રિવ્યુ ઓથોરિટી તરીકે કામ કર્યું છે.

૨૫.૩ ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, મધ્યસ્થતા એવોર્ડની તપાસનો વ્યાપ અને મર્યાદા, ૧૯૪૦ના અધિનિયમની કલમ ૩૦, ઉપર દર્શાવેલ કેસોમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલો ગુણોત્તર (રેશિયો), હું એવા અભિપ્રાયનો છું કે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે એવું ઠરાવીને યોગ્ય કર્યું નથી કે મધ્યસ્થે પોતાની જાતે અથવા કાર્યવાહીમાં દુરાચરણ કર્યું છે. તેથી હું મુદ્દા નંબર ૨ નો નિર્ણય નકારાત્મક આપું છું.

મુદ્દા નંબર ૩ – વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થની સત્તા

૨૬. **અપીલકર્તા**ના વિદ્વાન એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે મધ્યસ્થ દ્વારા આપવામાં આવેલ વ્યાજ એ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા પૂર્વચુકાદા અથવા નિર્દેશ મુજબ છે. કારણના વ્યાપ બહાર વ્યાજ આપવાને દુરાચરણ કહી શકાય નહીં. જો વ્યાજ અંગેનો દાવો મધ્યસ્થને મોકલવામાં ન આવ્યો હોય, તો

પણ, વિવિધ ચુકાદાઓમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવેલા ગુણોત્તર અનુસાર વ્યાજ આપી શકાય છે. આઈટમ નંબર ૨૧ એ વ્યાજ માટેનો દાવો છે. મધ્યસ્થે અવલોકન કર્યું છે કે કોર્પોરેશને દાવો નંબર ૧૮ થી ૨૨ ના સંદર્ભમાં કોઈ કાઉન્ટર ક્લેમ/સ્ટેટમેન્ટ ફાઇલ કર્યું નથી. તેથી, કોર્પોરેશન દ્વારા વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર છે. મધ્યસ્થે નિયમ મુજબ વ્યાજ આપ્યું છે તેમણે કોઈ ભૂલ કરી નથી.

૨૬.૧ કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ બાબતની કદર કરવી જોઈતી હતી કે વ્યાજ આપવું એ ન્યાયી અને યોગ્ય છે કારણ કે તે સંદર્ભની ગર્ભિત શરત છે અને તેથી વિદ્વાન મધ્યસ્થે યોગ્ય રીતે વ્યાજ આપ્યું છે જે ભગવતી ઓક્સિજન લિમિટેડ વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન કોપર લિમિટેડના કેસમાં (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૪૬૨ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવેલા ગુણોત્તર સાથે સુસંગત છે.

૨૭. સામાવાળાના વિદ્વાન એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે પક્ષકારો વચ્ચેના કરારમાં વ્યાજ અંગેની કોઈ કલમ નહોતી. વ્યાજ અંગેનો વિવાદ મધ્યસ્થને રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો. મધ્યસ્થે વ્યાજ માટે રૂ. ૨,૪૮,૬૪૦/- ના એવોર્ડ માટે કારણો આપવાના હોય છે. આમ છતાં, કાયદાની સત્તા વિના મધ્યસ્થ દ્વારા વ્યાજ આપવામાં આવ્યું હતું. મધ્યસ્થ એ કોઈ અદાલત નથી અને મધ્યસ્થને સિવિલ

પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૪ હેઠળ વ્યાજ આપવાની સત્તા સોંપવામાં આવી નથી. મધ્યસ્થે એ ગણતરી કરી નથી કે તેઓ રૂ. ૨,૪૮,૬૪૦/- ની રકમના વ્યાજ પર કેવી રીતે પહોંચ્યા. તેથી, એવોર્ડ અસ્પષ્ટ અને અમાન્ય છે. વ્યાજનો એવોર્ડ હકુમત વિનાનો અને મધ્યસ્થતાના વ્યાપ બહારનો છે.

૨૮. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આક્ષેપિત ચુકાદાના ફકરા ૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"એવો ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કરાર મુજબ વ્યાજની ચુકવણીની કોઈ જોગવાઈ ન હોવાથી મધ્યસ્થ દ્વારા વ્યાજ આપવાનો કોઈ પ્રશ્ન કે સંભાવના નહોતી. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે મધ્યસ્થની હકુમત અને સત્તા બહાર વ્યાજનો દાવો છે અને તેથી હકુમત અને સત્તા બહાર વ્યાજ આપીને મધ્યસ્થે અન્ય આક્ષેપો વચ્ચે મોટું દુરાચરણ કર્યું છે."

૨૯. આ કોર્ટે એ વિચારવાનું રહેશે કે શું મધ્યસ્થ વ્યાજ આપવા માટે સત્તાધિકારી છે. વ્યાજના ત્રણ પ્રકાર છે ૧. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પહેલાંનું વ્યાજ. ૨. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાનનું વ્યાજ. ૩. એવોર્ડ પસાર થયા પછી રકમ વસૂલ થાય ત્યાં સુધીનું વ્યાજ. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટે નીચે દર્શાવેલ

ચુકાદાઓ ટાંક્યા છે જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે મધ્યસ્થ ઉપરોક્ત ત્રણ પ્રકારના વ્યાજ આપવા માટે સત્તાધિકારી છે.

૨૯.૧ ભગવતી ઓક્સિજન લિમિટેડ વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન કોપર લિમિટેડના કેસમાં (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૪૬૨.

(૩૬) છેલ્લો પ્રશ્ન વ્યાજની ચુકવણી સંબંધિત છે. મધ્યસ્થે બીઓએલને ત્રણેય તબક્કાઓ, પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળો, પેન્ડેન્ટે લાઈટ અને એવોર્ડ પછીના ગાળા માટે અઢાર ટકાના સાર્વત્રિક દરે વ્યાજ આપ્યું હતું. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે મધ્યસ્થતા કરારમાં વ્યાજની ચુકવણી માટે કોઈ જોગવાઈ નથી. વિદ્વાન સિંગલ જજ તેમજ ડિવિઝન બેન્ચ એ અવલોકન કરવામાં સાચા હતા કે મધ્યસ્થ, તથ્યો અને સંજોગોમાં, વ્યાજ આપી શક્યા હોત. એચસીએલ દ્વારા બીઓએલને તે દરે ધીરાણ આપેલા ઋણના આધારે મધ્યસ્થે અઢાર ટકાના દરે વ્યાજ આપ્યું હતું.

(૩૭) હવે સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૪ નો મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર કોઈ અમલ થતો નથી કારણ કે કોડના અર્થમાં મધ્યસ્થને 'અદાલત' કહી શકાય નહીં. પરંતુ મધ્યસ્થ પાસે

વ્યાજનો દર વ્યાજબી હોય તો ત્રણેય તબક્કા માટે વ્યાજ મંજૂર કરવાની સત્તા અને હકુમત છે.

(૩૮) જ્યાં સુધી પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળાના વ્યાજનો સંબંધ છે, આ કોર્ટના વિરોધાભાસી નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ બાબતને એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર ઢેંકનાલ માઈનર ઈરિગેશન ડિવિઝન અને અન્ય વિરુદ્ધ એન.સી. બુધરાજ (મૃતક) એલઆર અને અન્ય, (૨૦૦૧) ૨ એસસીસી ૭૨૧ માં મોટી બેન્ચ સમક્ષ મોકલવામાં આવી હતી. કોર્ટે, બહુમતીથી, ઠરાવ્યું કે મધ્યસ્થ પાસે પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળા માટે વ્યાજ મંજૂર કરવાની સત્તા છે, શરત એ છે કે મધ્યસ્થતા કરારમાં વ્યાજ મંજૂર કરવાની તેમની હકુમતને બાકાત રાખતો કોઈ પ્રતિબંધ ન હોવો જોઈએ. મધ્યસ્થતાનું મંચ પક્ષકારોની સંમતિથી બનાવવામાં આવે છે અને તે પરંપરાગત દીવાની અદાલતનો વિકલ્પ છે. તેથી, તે અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે કે પક્ષકારો ગર્ભિત રીતે સંમત થયા હોવાનું માનવામાં આવે કે મધ્યસ્થ પાસે અદાલતની જેમ જ અને તે જ રીતે વ્યાજ આપવાની સત્તા હશે.

(૩૯) પેન્ડેન્ટે લાઈટ વ્યાજ અંગે પણ મતાંતર હતો. તેથી, આ પ્રશ્ન સેક્રેટરી, ઈરિગેશન ડિપાર્ટમેન્ટ, ઓરિસા સરકાર અને અન્ય વિરુદ્ધ જી.સી. રોય (૧૯૯૨) ૧ એસસીસી ૫૦૮ માં મોટી બેન્ચ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યો હતો. કોર્ટે કેટલાક કેસો પર વિચાર કર્યો અને નીચેના સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા;

૪૩. "પ્રશ્ન હજુ પણ એ રહે છે કે શું મધ્યસ્થ પાસે પેન્ડેન્ટે લાઈટ વ્યાજ આપવાની સત્તા છે, અને જો એમ હોય તો કયા સિદ્ધાંત પર. અમારે પુનરોચ્ચાર કરવો જોઈએ કે અમે એવી પરિસ્થિતિ સાથે કામ કરી રહ્યા છીએ જ્યાં કરારમાં આવા વ્યાજ આપવાની જોગવાઈ નથી કે તે આપવાની મનાઈ પણ નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અમે એવા કેસ સાથે કામ કરી રહ્યા છીએ જ્યાં કરાર વ્યાજ આપવા બાબતે મૌન છે. ઉપરોક્ત નિર્ણયોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, નીચેના સિદ્ધાંતો ઉભરી આવે છે:

(i) નાણાંના ઉપયોગથી વંચિત રહેલી વ્યક્તિ કે જેના માટે તે કાયદેસર રીતે હકદાર છે તેને વંચિતતા માટે વળતર મેળવવાનો અધિકાર છે, તેને કોઈપણ નામે બોલાવો. તેને વ્યાજ, વળતર અથવા નુકસાની કહી શકાય. મૂળભૂત વિચારણા મધ્યસ્થ સમક્ષ વિવાદ બાકી હોય તે સમયગાળા માટે એટલી જ માન્ય છે જેટલી તે મધ્યસ્થ સંદર્ભમાં પ્રવેશ કરે તે પહેલાના સમયગાળા માટે છે. આ

સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૪ નો સિદ્ધાંત છે અને મધ્યસ્થના કેસમાં અન્યથા ધારણ કરવા માટે કોઈ કારણ કે સિદ્ધાંત નથી.

(ii) મધ્યસ્થ એ પક્ષકારો વચ્ચે ઉદ્ભવતા વિવાદોના ઉકેલ માટેનું એક વ પર્યાયી મંચ છે. જો એમ હોય તો, પક્ષકારો વચ્ચે ઉદ્ભવતા તમામ વિવાદો અથવા મતભેદોનો નિર્ણય કરવાની સત્તા તેમની પાસે હોવી જોઈએ. જો મધ્યસ્થ પાસે પેન્ડેન્ટે લાઈટ વ્યાજ આપવાની સત્તા ન હોય, તો તેનો દાવો કરનાર પક્ષે તે હેતુ માટે અદાલતનો સંપર્ક કરવો પડશે, ભલે તેણે મધ્યસ્થ પાસેથી અન્ય દાવાઓ અંગે સંતોષ મેળવ્યો હોય. આનાથી કાર્યવાહીની બહુવિધતા તરફ દોરી જશે.

(iii) મધ્યસ્થ એ કરારનું સર્જન છે. પક્ષકારો માટે તેમને આવી સત્તાઓ આપવા અને તેમના અનુસરણ માટે એવી કાર્યપદ્ધતિ નક્કી કરવા માટે ખુલ્લું છે, જે તેઓ યોગ્ય લાગે, જ્યાં સુધી તેઓ કાયદાથી વિરુદ્ધ ન હોય. (મધ્યસ્થતા અધિનિયમની કલમ ૪૧ ની જોગવાઈ અને કલમ ૩ આ મુદ્દાને સ્પષ્ટ કરે છે). મધ્યસ્થે દેશના સામાન્ય કાયદા અને કરાર અનુસાર કાર્ય કરવું જોઈએ અને પોતાનો એવોર્ડ આપવો જોઈએ.

(iv) વર્ષોથી, અંગ્રેજી અને ભારતીય અદાલતોએ એવી ધારણા પર કામ કર્યું છે કે જ્યાં કરાર પ્રતિબંધિત ન કરતો હોય અને સંદર્ભનો કોઈ પક્ષ વ્યાજ માટે દાવો કરે છે, તો મધ્યસ્થ પાસે પેન્ડેન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવાની સત્તા હોવી જ જોઈએ, થાવરદાસને આ કોર્ટના પછીના નિર્ણયોમાં અનુસરવામાં આવ્યું નથી. તે કેસમાં વ્યાજ માટેનો કોઈ દાવો નહોતો પરંતુ માત્ર અસ્પષ્ટ નુકસાની માટેનો દાવો હતો તેના આધારે તેને સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે અને અલગ પાડવામાં આવ્યું છે. વારંવાર કહેવામાં આવ્યું છે કે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં અવલોકનોનો હેતુ એવો કોઈ સંપૂર્ણ અથવા સાર્વત્રિક નિયમ બનાવવાનો નહોતો જેવો તેઓ પ્રથમ નજરે દેખાય છે. જેના કેસ સુધી દેશની લગભગ તમામ અદાલતોએ પેન્ડેન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થની સત્તાને બહાલી આપી હતી. સાતત્ય અને ચોક્કસતા એ કાયદાનું ઉચ્ચ વાંછનીય લક્ષણ છે.

(v) પેન્ડેન્ટ લાઈટ વ્યાજ એ સબસ્ટેન્ટિવ કાયદાની બાબત નથી, જેમ કે સંદર્ભ અગાઉના સમયગાળા માટેનું વ્યાજ (પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળો). પક્ષકારો વચ્ચે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે, આવી સત્તાનો હંમેશા અનુમાન કરવામાં આવ્યો છે."

(૪૦) એવોર્ડ પછીના વ્યાજ અંગે, આ મુદ્દો હિન્દુસ્તાન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય, (૧૯૯૨) ૪ એસસીસી ૨૧૭ માં આ કોર્ટના નિર્ણય દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે. ત્યાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે મધ્યસ્થ એવોર્ડની તારીખથી હુકમનામાની તારીખ અથવા રકમ વસૂલ થાય તે તારીખ, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા માટે સક્ષમ છે.

૨૯.૨ ઈન્ડિયન હ્યુમ પાઈપ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં (૨૦૦૯) ૧૦ એસસીસી ૧૮૭

(૭) આ કોર્ટ દ્વારા સમયાંતરે નક્કી કરવામાં આવેલા કેસોની લાંબી શ્રેંખલા દ્વારા, તે ખૂબ જ સારી રીતે સ્થિર થયેલ છે કે મધ્યસ્થ પાસે એવોર્ડની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધી તેમજ પૂર્વ-સંદર્ભ, પેન્ડેન્ટ લાઈટ અને એવોર્ડ પછીના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવાની સક્ષમતા, હકુમત અને સત્તા છે. માત્ર એટલો જ અપવાદ છે કે આ રીતે આપવામાં આવેલ વ્યાજની રકમ વાજબી

હોવી જોઈએ અને પક્ષકારો વચ્ચેનો કરાર આવું વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો ન હોવો જોઈએ.

(૮) આ કોર્ટના કેટલાક ચુકાદાઓના પ્રકાશમાં, આ અપીલમાં રજૂ કરાયેલ પ્રશ્ન હવે રેસ જ્યુડિકાટા (નવેસરથી વિચારવા યોગ્ય) રહ્યો નથી.

(૯) એવોર્ડની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધીના સમયગાળા માટે મધ્યસ્થ દ્વારા વ્યાજ આપવા અંગેનો પ્રશ્ન (૧૯૯૨) ૪ એસસીસી ૨૧૭ માં અહેવાલ થયેલ હિન્દુસ્તાન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્યના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા દ્વારા નક્કી થાય છે. ઉપરોક્ત પ્રશ્નનો આ કોર્ટ દ્વારા નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરેલ તે ચુકાદાના ફકરા ૫ માં ઉકેલ લાવવામાં આવ્યો છે :-

"૫. વ્યાજનો પ્રશ્ન સરળતાથી નિકાલ કરી શકાય છે કારણ કે તે આ કોર્ટના તાજેતરના નિર્ણયો દ્વારા આવરી લેવાયેલ છે. સેક્રેટરી, ઇરિગેશન ડિપાર્ટમેન્ટ, ઓરિસા સરકાર વિરુદ્ધ જી.સી. રોય (૧૯૯૨) ૧ એસસીસી ૫૦૮ : જેટી (૧૯૯૧) ૬ એસસી ૩૦૯

માં આ કોર્ટની પાંચ જજોની બેન્ચના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો પૂરતો છે. જો કે ઉપરોક્ત નિર્ણય પેન્ડેન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થની સત્તા સાથે સંબંધિત છે, નિર્ણયનો સિદ્ધાંત સ્પષ્ટ કરે છે કે મધ્યસ્થ એવોર્ડની તારીખથી શરૂ થઈને હુકમનામાની તારીખ અથવા રકમ વસૂલ થાય તે તારીખ, જે વહેલી હોય ત્યાં સુધીના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા સક્ષમ છે. આ તાર્કિક પણ છે કારણ કે, મધ્યસ્થ સંદર્ભમાં પ્રવેશ કરે તે પહેલાંના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવું એ સબસ્ટેન્ટિવ કાયદાની બાબત છે, જ્યારે એવોર્ડ પછીના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવું એ કાર્યપદ્ધતિ (પ્રોસિજર) ની બાબત છે. સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૪ પેન્ડેન્ટ લાઈટ વ્યાજ તેમજ હુકમનામા પછીના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા માટેની જોગવાઈ કરે છે અને કલમ ૩૪ નો સિદ્ધાંત મધ્યસ્થ સમક્ષની કાર્યવાહીને લાગુ પડતો હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે, જો કે આ કલમ એ રીતે લાગુ થઈ શકતી નથી. આ સંબંધમાં, યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ બુંગો સ્ટીલ ફર્નિચર (પી.) લિમિટેડ (૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૩૨૪: એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૦૩૨ માં નિર્ણય જોઈ શકાય છે તેમજ ગુજરાત વોટર સપ્લાય અને ગટરવ્યવસ્થા બોર્ડ વિરુદ્ધ યુનિક ઇરેક્ટર્સ (ગુજરાત) પી. લિમિટેડ (૧૯૮૯) ૧ એસસીસી ૫૩૨: (૧૯૮૯) ૧ એસસીઆર ૩૧૮ ના નિર્ણયને પણ જોઈ

શકાય છે જે કંઈક અંશે અલગ તર્ક પર હોવા છતાં આ સત્તાને સમર્થન આપે છે. તેથી, અમે વિચારીએ છીએ કે આઈટમ નંબર ૮ પરનો એવોર્ડ ગ્રાહ્ય રાખવો જોઈતો હતો."

૩૦. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે મધ્યસ્થતા કરારમાં વ્યાજની ચુકવણી માટે કોઈ જોગવાઈ નથી. ઉપરોક્ત ટાંકેલા કેસોમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરાયેલા ગુણોત્તરને ધ્યાનમાં લેતા, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે મધ્યસ્થ ત્રણેય તબક્કે એટલે કે પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળો, પેન્ડેન્ટ લાઈટ અને એવોર્ડ પછીના ગાળામાં વ્યાજ આપવા માટે સક્ષમ છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ અવલોકન કરવામાં ખોટી હતી કે મધ્યસ્થ, તથ્યો અને સંજોગોમાં, વ્યાજ આપી શક્યા ન હોત. આથી હું મુદ્દા નંબર ૩ નો હકારાત્મક નિર્ણય કરું છું કે મધ્યસ્થ પાસે વ્યાજ આપવાની સત્તા છે.

૩૧. હવે કોન્ટ્રાક્ટરને કેટલું વ્યાજ આપવું તે વ્યાજબી દર શું છે. મધ્યસ્થે વ્યાજ તરીકે દાવો નંબર ૨૧ નીચે મુજબ આપ્યો છે

"દાવો નંબર ૨૧ વ્યાજ:

દાવેદારે ઉપરોક્ત દાવાઓ બાકી નીકળતા થયાની તારીખથી વસૂલાત/હુકમનામાની તારીખ સુધી ૨૪% ના દરે વ્યાજનો દાવો કર્યો છે. સામાવાળાએ આ દાવા સામે તથ્યોનું કોઈ કાઉન્ટર

સ્ટેટમેન્ટ દાખલ કર્યું નથી. વાસ્તવમાં, સામાવાળાએ દાવો નંબર ૧૮, ૧૯, ૨૦ અને ૨૨ ના જવાબમાં કોઈ કાઉન્ટર સ્ટેટમેન્ટ દાખલ કર્યું નથી. વ્યાજની ચુકવણી ત્રણ ઝોનમાં વહેંચી શકાય છે;

a. દાવાઓ બાકી નીકળતા થયા તે દિવસથી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી શરૂ થવાના દિવસ સુધી.

b. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી શરૂ થાય તે તારીખથી એવોર્ડની તારીખ અથવા એવોર્ડના પ્રકાશનની તારીખ સુધી.

c. એવોર્ડની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધી.

વિવિધ અદાલતોમાં તાજેતરના ચુકાદાઓ સૂચવે છે કે મધ્યસ્થ ઉપરના (a) અને (c) માં વ્યાજની ચુકવણી અંગે પોતાનો એવોર્ડ આપી શકે છે, ઉપરના (b) માં દર્શાવેલ સમયગાળા માટે નહીં. પરિણામે, હું (a) હેઠળ આવરી લેવાયેલા સમયગાળા માટે રૂ. ૨,૪૮,૬૪૦/- (વાર્ષિક ૧૨% ના દરે) વ્યાજની ચુકવણી મંજૂર કરું છું. હું એવો પણ એવોર્ડ આપું છું કે દાવેદારને વાસ્તવિક ચુકવણીની તારીખ સુધી વાર્ષિક ૧૨% ના દરે એવોર્ડની રકમ પર સાદું વ્યાજ ચૂકવવામાં આવશે."

૩૨. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાની વેબસાઈટ પરથી વર્ષ ૧૯૭૫-૭૬ થી ૨૦૧૦-૧૧ સુધીના વ્યાજ દરનું માળખું કોષ્ટક ૭૪

ના રૂપમાં પત્રક રજૂ કર્યું છે. તેમણે સાદર વિનંતી કરી કે સદર પત્રક રેકૉર્ડ પર લેવું. તે રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવે છે.

૩૨.૧ આરબીઆઈ ના વ્યાજ દરના માળખા કોષ્ટક ૭૪ ની સમીક્ષા કરતા, સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ મુકવામાં આવ્યો છે:

વર્ષ	કોલ/નોટિસ મની દર (%)	૧-૩ વર્ષ	ડિપોઝિટ દર (૩-૫ વર્ષ)	૫ વર્ષથી વધુ	એસબીઆઈ એડવાન્સ દર (%)	ધિરાણ દરો આરબીઆઈ દ્વારા નિર્ધારિત મુખ્ય ધિરાણ દરો (એસબીઆઈ સહિત તમામ વાણિજ્યિક બેંકો માટે)		
						મહત્તમ સામાન્ય દર	લઘુત્તમ સામાન્ય દર	પસંદગીય ધિરાણ નિયંત્રણ હેઠળનો લઘુત્તમ દર
૧૯૮૬-૮૭	૯.૯૯	૮.૫૦-૯.૦૦	૧૦.૦૦	૧૧.૦૦	૧૬.૫૦	૧૭.૫૦	-	૧૬.૫૦-૧૭.૫૦
૧૯૮૭-૮૮	૯.૮૮	૯.૦૦-૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૬.૫૦	૧૬.૫૦	-	૧૬.૫૦
૧૯૮૮-૮૯	૯.૭૭	૯.૦૦-૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૬.૫૦		૧૬.૦૦	૧૬.૦૦
૧૯૮૯-૯૦	૧૧.૪૯	૯.૦૦-૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૬.૫૦		૧૬.૦૦	૧૬.૦૦
૧૯૯૦-૯૧	૧૫.૮૫	૯.૦૦-૧૦.૦૦	૧૧.૦૦	૧૧.૦૦	૧૬.૫૦		૧૬.૦૦	૧૬.૦૦
૧૯૯૧-૯૨	૧૯.૫૭	૧૨.૦૦	૧૩.૦૦	૧૩.૦૦	૧૬.૫૦		૧૯.૦૦	૧૯.૦૦
૧૯૯૨-૯૩	૧૪.૪૨	૧૧.૦૦	૧૧.૦૦	૧૧.૦૦	૧૯.૦૦		૧૭.૦૦	૧૭.૦૦
૧૯૯૩-૯૪	૬.૯૯	૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૦.૦૦	૧૯.૦૦		૧૪.૦૦	૧૫.૦૦
૧૯૯૪-૯૫	૯.૪૦	૧૧.૦૦	૧૧.૦૦	૧૧.૦૦	૧૫.૦૦		૧૫.૦૦	મુક્ત
૧૯૯૫-૯૬	૧૭.૭૩	૧૨.૦૦	૧૩.૦૦	૧૩.૦૦	૧૬.૫૦		૧૬.૫૦	મુક્ત
૧૯૯૬-૯૭	૭.૮૪	૧૧.૦૦-૧૨.૦૦	૧૨.૦૦-૧૩.૦૦	૧૨.૫૦-૧૩.૦૦	૧૪.૫૦		૧૪.૫૦-૧૫.૦૦	મુક્ત
૧૯૯૭-૯૮	૮.૬૯	૧૦.૫૦-૧૧.૦૦	૧૧.૫૦-૧૨.૦૦	૧૧.૫૦-૧૨.૦૦	૧૪.૦૦		૧૪.૦૦	મુક્ત

૧૯૯૮-૯૯	૭.૮૩	૯.૦૦-૧૧.૦૦	૧૦.૫૦-૧૧.૫૦	૧૦.૫૦-૧૧.૫૦	૧૨.૦૦-૧૪.૦૦		૧૨.૦૦-૧૩.૦૦	મુક્ત
૧૯૯૯-૦૦	૮.૮૭	૮.૫૦-૯.૫૦	૧૦.૦૦-૧૦.૫૦	૧૦.૦૦-૧૦.૫૦	૧૨.૦૦		૧૨.૦૦-૧૨.૫૦	મુક્ત
૨૦૦૧-૦૨	૯.૧૫	૮.૫૦-૯.૫૦	૯.૫૦-૧૦.૦૦	૯.૫૦-૧૦.૦૦	૧૧.૫૦		૧૧.૦૦-૧૨.૦૦	મુક્ત
૨૦૦૨-૦૩	૫.૮૯	૪.૨૫-૬.૦૦	૫.૫૦-૬.૨૫	૫.૫૦-૬.૨૫	૧૦.૭૫		૧૦.૭૫-૧૧.૫૦	મુક્ત
૨૦૦૩-૦૪	૪.૬૨	૪.૦૦-૫.૨૫	૫.૨૫-૫.૫૦	૫.૨૫-૫.૫૦	૧૦.૨૫		૧૦.૨૫-૧૧.૦૦	મુક્ત
૨૦૦૪-૦૫	૪.૬૫	૫.૨૫-૫.૫૦	૫.૭૫-૬.૨૫	૫.૭૫-૬.૨૫	૧૦.૨૫		૧૦.૨૫-૧૦.૭૫	મુક્ત
૨૦૦૫-૦૬	૫.૬૦	૬.૦૦-૬.૫૦	૬.૨૫-૭.૦૦	૬.૨૫-૭.૦૦	૧૦.૨૫		૧૦.૨૫-૧૦.૭૫	મુક્ત
૨૦૦૬-૦૭	૭.૨૨	૭.૫૦-૯.૦૦	૭.૭૫-૯.૦૦	૭.૭૫-૯.૦૦	૧૨.૨૫		૧૨.૨૫-૧૨.૫૦	મુક્ત
૨૦૦૭-૦૮	૬.૦૭	૮.૨૫-૮.૭૫	૭.૫૦-૯.૦૦	૭.૫૦-૯.૦૦	૧૨.૨૫		૧૨.૨૫-૧૨.૭૫	મુક્ત
૨૦૦૮-૦૯	૭.૦૬	૮.૦૦-૮.૭૫	૭.૭૫-૮.૫૦	૭.૭૫-૮.૫૦	૧૨.૨૫		૧૧.૫૦-૧૨.૫૦	મુક્ત
૨૦૦૯-૧૦	૩.૨૪	૬.૦૦-૭.૦૦	૬.૫૦-૭.૫૦	૬.૫૦-૭.૫૦	૧૧.૭૫		૧૧.૦૦-૧૨.૦૦	મુક્ત
૨૦૧૦-૧૧	૪.૫૧	૬.૭૫-૭.૨૫	૭.૦૦-૭.૨૫	૭.૦૦-૭.૭૫	૭.૫૦		૭.૫૦-૮.૦૦	મુક્ત

૩૩. સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૯૪/૧૯૮૯ ના પ્લેન્ટના ફકરા ૩ મુજબ, કોન્ટ્રાક્ટરે કોર્પોરેશનને તેના તારીખ ૨૭/૦૧/૧૯૮૮ ના પત્ર દ્વારા વિનંતી કરી છે કે મધ્યસ્થને બાબત સોંપીને કરારની કલમ ૨૫ હેઠળ તેના વિવાદના ઉપાયનો ઉકેલ લાવવો. કોર્પોરેશને કોર્પોરેશનના ચેરમેન કમ મેનેજિંગ ડિરેક્ટરના તારીખ ૧૦/૦૮/૧૯૮૮ ના પત્ર દ્વારા સામાવાળા નંબર ૨ શ્રી એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયનને એકમાત્ર મધ્યસ્થ તરીકે નિમણૂક કર્યા છે. મધ્યસ્થે ૨૨/૦૯/૧૯૮૮ ના રોજ સંદર્ભમાં પ્રવેશ કર્યો છે. મધ્યસ્થે ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના રોજ એવોર્ડ બનાવ્યો અને સહી કરી છે.

૩૩.૧ કોર્ટે વ્યાજ પર વિચાર કરવો પડશે એટલે કે ત્રણ તબક્કાઓ માટે, ૧. પૂર્વ-સંદર્ભ ગાળો, ૨. પેન્ડેન્ટ લાઇટ અને ૩. એવોર્ડ પછીનો ગાળો.

A. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પહેલાં – ૨૨/૦૯/૧૯૮૮ પહેલાં

B. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન – ૨૨/૦૯/૧૯૮૮ થી ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ સુધી

C. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પછી – ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના એવોર્ડની જાહેરાત પછી.

૩૪. આરબીઆઈ ના વ્યાજ દરના માળખાના કોષ્ટક ૭૪ ની સમીક્ષા કરતા, ૧ થી ૫ વર્ષના સમયગાળાની ફિક્સ ડિપોઝિટ માટે વર્ષ ૧૯૮૬-૮૭ થી ૧૯૯૦-૯૧ દરમિયાન વ્યાજનો દર ૯ થી ૧૦% નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. વર્ષ ૧૯૯૧-૯૨ થી ૨૦૦૦-૦૧ દરમિયાન વ્યાજનો દર ૧૧% થી ૧૩% સુધી વધઘટ થાય છે અને ત્યારબાદ વર્ષ ૨૦૦૧-૦૨ થી વર્ષ ૨૦૧૧ દરમિયાન દર ઘટીને ૭ થી ૭.૭૫% થાય છે એટલે કે એવોર્ડ પસાર થયા પછી. હવે આરબીઆઈ દ્વારા ડિપોઝિટ ફિક્સ માટે પ્રવર્તમાન વ્યાજ દરને ધ્યાનમાં રાખીને, હું વિચારેલા અભિપ્રાયનો છું કે જો કોન્ટ્રાક્ટરના સંદર્ભ માટેના તારીખ ૨૭/૦૧/૧૯૮૮ ના વિનંતી પત્રની તારીખથી કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી ન થાય ત્યાં સુધી ૯.૦૦ ના દરે વ્યાજ નક્કી કરવામાં આવે, તો તે ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે. આમ હું મધ્યસ્થ દ્વારા આપવામાં આવેલા વ્યાજના દરમાં ૧૨% થી

ઘટાડીને ૯% કરું છું. આમ કોન્ટ્રાક્ટર ૨૭/૦૧/૧૯૮૮ થી કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી ન થાય ત્યાં સુધી ૯% ના દરે વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર છે.

IV. હુકમનામા માટે અદાલતમાં એવોર્ડ દાખલ કરવો અને ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪ નું પાલન

૩૫. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ તથ્યને નજરઅંદાજ કરીને મુદ્દા નંબર ૪ નો જવાબ નકારાત્મક આપીને ભૂલ કરી છે કે વિદ્વાન મધ્યસ્થે ૨૬/૦૬/૧૯૯૦ ના રોજ એક વ્યક્તિ દ્વારા મોકલેલ એવોર્ડ અને અન્ય સંબંધિત રેકૉર્ડ ફાઇલ કર્યો છે અને તેથી, એવું ઠરાવવું સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલું છે કે વિદ્વાન મધ્યસ્થે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ એવોર્ડ યોગ્ય રીતે ફાઇલ કર્યો નથી.

૩૫.૧ વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) ની જોગવાઈઓનું ગલત અર્થઘટન કર્યું છે કારણ કે એ જરૂરી નથી કે મધ્યસ્થે પોતે જ એવોર્ડ ફાઇલ કરવો જોઈએ પરંતુ તેઓ અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા એવોર્ડ અને અન્ય કાર્યવાહી ફાઇલ કરાવી શકે છે.

૩૫.૨ એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ કદર કરવી જોઈતી હતી કે એવોર્ડ પર સહી કર્યા અને પ્રકાશિત કર્યા પછી, મધ્યસ્થે બંને પક્ષકારોને એવોર્ડની એક નકલ આપી હતી અને તેથી, અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી કાયદેસર અને યોગ્ય હતી. વિજ્ઞાન મધ્યસ્થ દાવો કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર હોવાને કારણે પાછળથી અદાલત સમક્ષ એવોર્ડ અને કાર્યવાહી ફાઇલ કરાવી હતી અને તેથી એવો અનુમાન કરવામાં આવશે કે એવોર્ડ ફાઇલ કરવા માટે વ્યક્તિને પ્રતિનિયુક્ત કરતી યોગ્ય સત્તા હતી.

૩૫.૩ એવું પણ સબમિટ કરવામાં આવે છે કે વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ કદર કરવી જોઈતી હતી કે મધ્યસ્થનો રેકૉર્ડ સીલબંધ કવરમાં હતો અને રેકૉર્ડ મુજબ તે અદાલતમાં ખોલવામાં આવ્યો હતો જેમાં બે ફાઇલો હતી. મધ્યસ્થ કે જેમને એવોર્ડ બનાવવાની સત્તા છે તેમના વતી આવા રેકૉર્ડ રજૂ કરવામાં આવે છે. જો તે રજૂ કરવામાં ન આવે, તો અદાલતને કલમ ૧૪(૨) હેઠળ મધ્યસ્થને એવોર્ડ અથવા તેની સહી કરેલી નકલ અદાલતમાં ફાઇલ કરાવવાનો નિર્દેશ આપવાની સત્તા છે. આક્ષેપિત હુકમ ખોટો, ગેરકાયદેસર, કાયદાથી વિરુદ્ધ અને વિકૃત છે અને તેને રદ અને બાજુ પર રાખવાની જરૂર છે. તેમણે અપીલ ગ્રાહ્ય રાખવા અને મધ્યસ્થ દ્વારા પસાર કરાયેલા એવોર્ડની શરતો અનુસાર હુકમનામું પસાર કરવા વિનંતી કરી.

૩૫.૪ વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કુંભા માવજી વિરુદ્ધ ડોમિનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસમાં એઆઈઆર ૧૯૫૩ એસસી ૩૧૩, બિનોદ બિહારી સિંઘ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસમાં એઆઈઆર ૧૯૯૩ એસસી ૧૨૪૫ અને એઆઈઆર ૧૯૬૪ અલાહાબાદ ૧૮૫ માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયમાં ગુણોત્તરનો ગલત ઉપયોગ કર્યો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે રામ નાથ ઈન્ટરનેશનલ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા. લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય ના કેસમાં એઆઈઆર ૧૯૯૮ એસસી ૩૬૭ માં અહેવાલ થયેલા ચુકાદામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવેલા ગુણોત્તરની કદર કરવી જોઈતી હતી જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો મધ્યસ્થે કોઈપણ કામ પર વિચાર કર્યો હોય તો તે કારણો વિષય અને અર્થઘટન હશે અને તેથી તે મધ્યસ્થની હકુમતમાં છે.

૩૬. સામાવાળા કોર્પોરેશનના વિદ્વાન એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે કોન્ટ્રાક્ટરને અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઈલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. ત્યાં સુધી કે મધ્યસ્થ પોતે જ ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઈલ કરી શકે છે. કોન્ટ્રાક્ટર નોંધણી માટે અને હુકમનામા માટે એવોર્ડ ફાઈલ કરવા માટે હકદાર નથી તેને રદ કરવા વિનંતી છે.

૩૭. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) ની તપાસ કર્યા પછી અવલોકન કર્યું છે કે "અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) ના વિશ્લેષણથી જાણવા મળે છે કે તે મધ્યસ્થ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરેલ એવોર્ડ ફાઇલ કર્યા પછી, પક્ષકારોને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની નોટિસ આપવા માટે અદાલતને આદેશ આપે છે. કલમ ૧૪(૧) માં મધ્યસ્થને એવોર્ડ બનાવવા અને સહી કરવા અંગે પક્ષકારોને લેખિતમાં નોટિસ આપવાની જરૂર છે. બે જજવાઈઓ સંજોગોના વિવિધ સમૂહ હેઠળ કાર્ય કરે છે. અદાલત દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ નોટિસ જારી કરવી એ ફરજિયાત જરૂરિયાત છે જો કે કલમ નોટિસની બજવાઈની કોઈ ઓપચારિક પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરતી નથી. સદર જોગવાઈ હેઠળ શું આવશ્યક છે તે એ છે કે અદાલત દ્વારા પક્ષકારોને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની નોટિસ અથવા જાણકારી અથવા સંચારની બજવાઈ થવી જોઈએ, આવી નોટિસની બજવાઈની પદ્ધતિ અપ્રસ્તુત છે. તે નોટિસનું તત્વ છે અને ફોર્મ નથી જે સંબંધિત છે અને એકવાર એ સ્થાપિત થઈ જાય કે એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની નોટિસ અથવા સંચાર અથવા માહિતી અદાલત દ્વારા જારી કરવામાં આવી છે અને સંબંધિત પક્ષકાર પર બજવાઈ કરવામાં આવી છે, અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) ની વૈધાનિક જરૂરિયાત સંતોષાઈ જશે. નોટિસ લેખિતમાં હોવી જરૂરી નથી, તે મૌખિક પણ હોઈ શકે છે પરંતુ જે જરૂરી છે તે એ છે કે અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઇલ કરવામાં આવ્યો છે તે અસરની નોટિસ, સંચાર અથવા માહિતી અદાલત દ્વારા સંબંધિત પક્ષકારોને આપવી જ જોઈએ. અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ મધ્યસ્થ દ્વારા નોટિસ એ નોટિસનો વિકલ્પ નથી જે અદાલતને

અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ જારી કરવા માટે કહેવામાં આવે છે. જ્યાં મધ્યસ્થ પોતે અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઇલ કરે છે ત્યાં અદાલત પક્ષકારોને એવોર્ડ ફાઇલ કરવામાં આવ્યો છે તેની નોટિસ આપવા માટે બંધાયેલી છે અને અદાલત એવોર્ડની શરતોમાં હુકમનામું પસાર કરી શકતી નથી, જ્યાં સુધી આવી નોટિસ સંબંધિત પક્ષકાર પર બજવવામાં ન આવી હોય અને સીમા અધિનિયમના આર્ટિકલ ૧૧૯(બી) દ્વારા વિચારણા કર્યા મુજબ આવી નોટિસની બજવણીની તારીખથી ૩૦ દિવસની મુદત પૂરી ન થાય ત્યાં સુધી. અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઇલ કરવાના કૃત્યમાં કોઈ ઓપચારિકતાની જરૂર નથી પરંતુ જે જરૂરી છે તે એ છે કે એવોર્ડનું ફાઇલિંગ મધ્યસ્થ દ્વારા કે તેના વતી હોવું જોઈએ અને તે ફાઇલ કર્યા પછી એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની નોટિસ અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ અદાલત તરફથી આવવી જોઈએ. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે જો પક્ષકારોમાંથી કોઈ એક દ્વારા એવોર્ડ ફાઇલ કરવામાં આવે તો સંબંધિત પક્ષકારને એવોર્ડ ફાઇલ કરવા માટેની મધ્યસ્થની સત્તા સ્થાપિત થવી જોઈએ, તે પક્ષકાર પર બોજ છે કે તે સ્થાપિત કરે કે તેને અદાલતમાં એવોર્ડ ફાઇલ કરવા માટે મધ્યસ્થ દ્વારા આ રીતે અધિકૃત કરવામાં આવ્યો હતો. તે અસરની દલીલ એ અરજીમાં મળી આવવી જોઈએ જે એવોર્ડની સાથે હોય છે. આવી સત્તાને સ્પષ્ટપણે આક્ષેપિત કરવી પડશે અને સકારાત્મક રીતે સાબિત કરવી પડશે અન્યથા અદાલતમાં એવોર્ડનું ફાઇલિંગ મધ્યસ્થની સત્તા દ્વારા કે હેઠળ હોવાનું કહી શકાય નહીં."

૩૮. કલમ ૧૪ એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, તે એવોર્ડ જાહેર થયા પછીના આગામી પગલાની પ્રક્રિયા છે. તે નીચે મુજબ આપેલ છે;

૩૮.૧ કલમ ૧૪. એવોર્ડ પર સહી કરવી અને ફાઇલ કરવો._(૧) જ્યારે મધ્યસ્થ અથવા અમ્પાયરે તેમનો એવોર્ડ બનાવ્યો હોય, ત્યારે તેઓ તેના પર સહી કરશે અને પક્ષકારોને તેને બનાવવા અને સહી કરવા અંગે તથા મધ્યસ્થતા અને એવોર્ડના સંબંધમાં ચૂકવવાપાત્ર ફી અને ચાર્જની રકમ અંગે લેખિતમાં નોટિસ આપશે.

(૨) મધ્યસ્થ અથવા અમ્પાયર, મધ્યસ્થતા કરારના કોઈપણ પક્ષકાર અથવા તેવા પક્ષકાર હેઠળ દાવો કરતી કોઈપણ વ્યક્તિની વિનંતી પર અથવા જો અદાલત દ્વારા આવો નિર્દેશ આપવામાં આવે તો અને મધ્યસ્થતા અને એવોર્ડના સંબંધમાં બાકી નીકળતી ફી અને ચાર્જની ચુકવણી પર અને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાના ખર્ચ અને ચાર્જ પર, એવોર્ડ અથવા તેની સહી કરેલી નકલ, તેમની સમક્ષ લેવામાં આવેલ અને સાબિત થયેલ કોઈપણ ડેપોઝિશન અને દસ્તાવેજો સાથે અદાલતમાં ફાઇલ કરાવશે, અને અદાલત ત્યારબાદ પક્ષકારોને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની નોટિસ આપશે.

(૩) જ્યાં મધ્યસ્થ અથવા અમ્પાયર કલમ ૧૩ ની કલમ (બી) હેઠળ વિશેષ કેસ રજૂ કરે છે, ત્યાં અદાલત, પક્ષકારોને નોટિસ આપ્યા પછી અને તેમને

સાંભળ્યા પછી, તેના પર પોતાનો અભિપ્રાય આપશે અને એવો અભિપ્રાય ઉમેરવામાં આવશે, અને તે એવોર્ડનો ભાગ બનશે.

(B) મધ્યસ્થતા અધિનિયમ – કલમ ૩૧(૨) તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં અને આ અધિનિયમમાં અન્યથા જોગવાઈ કર્યા સિવાય, એવોર્ડની વૈધતા, અસર અથવા અસ્તિત્વ અથવા કરારના પક્ષકારો અથવા તેમના હેઠળ દાવો કરતી વ્યક્તિઓ વચ્ચેના મધ્યસ્થતા કરાર અંગેના તમામ પ્રશ્નોનો નિર્ણય તે અદાલત દ્વારા કરવામાં આવશે જેમાં કરાર હેઠળનો એવોર્ડ ફાઈલ કરવામાં આવ્યો છે, અથવા કરવામાં આવ્યો હોઈ શકે છે, અને અન્ય કોઈ અદાલત દ્વારા નહીં.

૩૯. મધ્યસ્થનો રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી મધ્યસ્થ દ્વારા સ્પેશિયલ મેનેજરેસ દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટને મોકલવામાં આવ્યા છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૯૪/૧૯૮૯ માં આંક ૧૩ પર મધ્યસ્થ પાસેથી બે ફાઈલો મળી હતી. સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૯૪/૧૯૮૯ ના રોજકામની સમીક્ષા કરતા, આંક ૧૩ સામે જણાવાયું છે કે "બાબત રજૂ કરવામાં આવી. સુટ નંબર ૯૪/૮૯ ચતુરભાઈ પટેલે તારીખ ૨૬/૦૬/૧૯૯૦ નો પત્ર રજૂ કર્યો છે. બાબત હુકમ માટે રાખવામાં આવી છે," રેકૉર્ડની સમીક્ષા કરતા એવું જણાય છે કે

દસ્તાવેજ નંબર ૧૨ થી ૨૨ નાશ પામ્યા છે તેથી આંક ૧૩ ની સમીક્ષા થઈ શકી નથી.

૩૯.૧ ફાઈલ રજૂ કરનાર વ્યક્તિનું નિવેદન અદાલત દ્વારા ૨૬/૦૬/૧૯૯૦ ના રોજ આંક ૨૩ પર નોંધવામાં આવ્યું છે. આંક ૨૩ પરના નિવેદનની સમીક્ષા કરતા, તેમાં નીચે મુજબ જણાવાયું છે;

"હું, ચતુરભાઈ પી પટેલ રહેવાસી એ/૧ રાજલક્ષ્મી સોસાયટી, નિઝામપુરા, વડોદરા ૨, લેખિતમાં આપું છું કે, એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયન જેઓ મધ્યસ્થ છે, તેમણે અદાલત સમક્ષ આપું કવર રજૂ કરવા માટે તેમના મેસેન્જર દ્વારા મને એક સીલ કવર મોકલ્યું છે. આ સીલ પેકેટ કવર મારા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને તે મારી હાજરીમાં ખોલવામાં આવ્યું છે."

૩૯.૨ બે ફાઈલો સાથેનો ફોરવર્ડિંગ લેટર છે, જે આંક ૨૪ પર પ્રદર્શિત થાય છે, તે જ પત્ર મધ્યસ્થ દ્વારા તારીખ ૨૧/૦૪/૧૯૯૦ ના રોજ લખવામાં આવ્યો છે. આંક ૨૪ ના ફોરવર્ડિંગ લેટરની સમીક્ષા કરતા, એવું બહાર આવે છે કે ફોરવર્ડિંગ લેટર મધ્યસ્થ એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયન દ્વારા રજિસ્ટ્રાર, સિવિલ જજ, એસડી, ગોધરા, (ગુજરાત) ને સંબોધીને લખવામાં આવ્યો હતો. તેમાં એવું જણાવાયું છે કે "કૃપા કરીને એવોર્ડ સહિતની કાર્યવાહી ધરાવતી એક ફાઈલ અને

કરારની ફોટોકોપી ધરાવતી બીજી ફાઇલ બિડાણ તરીકે શોધો." બ્લુ ફાઇલ નંબર SGB/ARB/૩/૮૮ પર એવું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું છે કે "પ્રમાણિત કરવામાં આવે છે કે આ ફાઇલમાં ૨૩૩ (બસો તેત્રીસ પૃષ્ઠો) અને ડ્રોઇંગ છે."

૩૯.૩ ટેન્ડર દસ્તાવેજ ધરાવતી પીળા રંગની ફાઇલ આંક ૨૫ પર છે. તેમાં મધ્યસ્થ એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયન દ્વારા લખાયેલ કોર્પોરેશનના અધિકારીઓને સંબોધિત તારીખ ૧૨/૦૭/૧૯૮૮ ના પત્રની ઓફિસ કોપી છે. આ પત્ર ૨૬ પર પ્રદર્શિત થાય છે. તેમાં જણાવાયું છે કે "ઉપરોક્ત કેસમાં તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૮ ના એવોર્ડની એક નકલ ૧૭/૦૬/૧૯૮૮ ના રોજ સંબંધિત પક્ષકારોને મોકલવામાં આવી છે, જે તમારી જાણકારી અને આગળની જરૂરી કાર્યવાહી માટે બિડાણ તરીકે છે." આ ફાઇલમાં પક્ષકારોને એવોર્ડની નકલ મોકલતા પત્રની O/c ધરાવે છે, અન્ય પત્રવ્યવહાર સાથેનો મૂળ એવોર્ડ આંક ૨૭ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

૪૦. ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧) ને ખાલી વાંચતા, જ્યારે મધ્યસ્થ એવોર્ડ બનાવ્યો હોય, ત્યારે તેઓ તેના પર સહી કરશે અને પક્ષકારોને તેને બનાવવા અને સહી કરવા અંગે લેખિતમાં નોટિસ આપશે. અહીં આ કેસમાં એકમાત્ર મધ્યસ્થ એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયને કોર્પોરેશનના અધિકારીઓને સંબોધીને તારીખ ૧૨/૦૭/૧૯૮૮ નો પત્ર લખ્યો છે. આ પત્ર ૨૬ પર પ્રદર્શિત

થાય છે. તેમાં જણાવાયું છે કે "ઉપરોક્ત કેસમાં તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના એવોર્ડની એક નકલ ૧૭/૦૬/૧૯૮૯ ના રોજ સંબંધિત પક્ષકારોને મોકલવામાં આવી છે, જે તમારી જાણકારી અને આગળની જરૂરી કાર્યવાહી માટે બિડાણ તરીકે છે."

૪૦.૧ એવું જણાય છે કે મધ્યસ્થ દ્વારા તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ નો એવોર્ડ બનાવ્યા અને સહી કર્યા પછી, તેમણે ૧૭/૦૬/૧૯૮૯ ના રોજ સંબંધિત પક્ષકારોને જાણ કરી છે. આમ મધ્યસ્થે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ કરવાની ઔપચારિકતા પૂર્ણ કરી છે.

૪૦.૨ હવે મધ્યસ્થ દ્વારા લેવાનું આગળનું પગલું ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ છે. મધ્યસ્થે એવોર્ડ અથવા તેની સહી કરેલી નકલ, તેમની સમક્ષ લેવામાં આવેલ અને સાબિત થયેલ કોઈપણ ડેપોઝિશન અને દસ્તાવેજો સાથે અદાલતમાં ફાઈલ કરાવવાની રહેશે.

૪૦.૩ રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે એકમાત્ર મધ્યસ્થે કોર્પોરેશનના અધિકારીઓને સંબોધિત આંક ૨૬ પરના તેમના તારીખ ૧૨/૦૭/૧૯૮૯ ના પત્ર દ્વારા વિભાગ/કોર્પોરેશનને જાણ કરી હતી. જો કે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ એવોર્ડ ફાઈલ કરવાની અને અદાલત સમક્ષ રેકૉર્ડ રજૂ કરવાની

મધ્યસ્થની ફરજ હતી, મધ્યસ્થને સૌથી સારી રીતે જાણીતા કારણોસર, કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા ૧૦/૦૭/૧૯૮૯ ના રોજ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો અને અદાલત દ્વારા ૧૫/૦૭/૧૯૮૯ ના રોજ સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યા ત્યાં સુધી તેમણે તેમ કર્યું નહોતું. મધ્યસ્થે ૨૬/૦૬/૧૯૯૦ ના રોજ કેસનો રેકૉર્ડ મોકલ્યો છે એટલે કે તેમણે લગભગ એક વર્ષ લીધું.

૪૦.૪ અપીલકર્તાએ અદાલત સમક્ષ દાવો દાખલ કર્યો છે કારણ કે તેમની પાસે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ અદાલતના નિર્દેશ માટે દાવો દાખલ કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નહોતો. કોન્ટ્રાક્ટરે તેમની ફરિયાદ/અરજીના ફકરા ૮ માં દવાનું કારણ નીચે મુજબ દર્શાવ્યું છે;

"દાવા માટે અને આ એવોર્ડ ફાઈલ કરવા માટે અને હુકમનામા માટેનું દવાનું કારણ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના રોજ ઉદ્ભવ્યું જ્યારે એવોર્ડની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી અને પક્ષકારોને તેની નોટિસ આપવામાં આવી હતી, અને આ તારીખ સુધી ઉદ્ભવવાનું ચાલુ રહે છે."

૪૦.૫ એમાં કોઈ શંકા નથી કે કરારનો પક્ષકાર ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ અદાલત સમક્ષ એવોર્ડ ફાઈલ કરવા માટે મધ્યસ્થને વિનંતી કરી શકે છે.

૪૦.૬ મધ્યસ્થ અદાલત સમક્ષ એવોર્ડ ફાઇલ કરવાનું રોકી શકે છે, જો તેમને મધ્યસ્થતા અને એવોર્ડના સંબંધમાં બાકી નીકળતી ફી અને ચાર્જની ચુકવણી અને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાના ખર્ચ અને ચાર્જ પ્રાપ્ત થયા ન હોય. પરંતુ અહીં આ કેસમાં બંને કેસોમાં મધ્યસ્થને નોટિસ બજવવામાં આવી હોવા છતાં, તેમણે અદાલત સમક્ષ હાજર ન થવાનું પસંદ કર્યું છે અને અદાલત સમક્ષ એવોર્ડ ફાઇલ ન કરવાના કોઈપણ સંજોગો સ્પષ્ટ કર્યા નથી. માત્ર મધ્યસ્થે લગભગ એક વર્ષ પછી કેસનો રેકૉર્ડ મોકલ્યો છે.

૪૦.૭ અદાલત મધ્યસ્થને એવોર્ડ અથવા એવોર્ડની સહી કરેલી નકલ, તેમની સમક્ષ લેવામાં આવેલ અને સાબિત થયેલ કોઈપણ ડેપોઝિશન અને દસ્તાવેજો સાથે અદાલતમાં ફાઇલ કરવાનો નિર્દેશ આપવા માટે સત્તાધિકારી છે. આ સત્તાઓનો ઉપયોગ અદાલત દ્વારા સુઓ-મોટો (પોતાની મેળે) અથવા મધ્યસ્થતા કરારના કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી દ્વારા કરી શકાય છે. વધુમાં ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૨) હેઠળ, અદાલત પાસે હકુમત છે કે એવોર્ડની વૈધતા, અસર અથવા અસ્તિત્વ અંગેના તમામ પ્રશ્નોનો નિર્ણય તે અદાલત દ્વારા કરવામાં આવશે જેમાં કરાર હેઠળનો એવોર્ડ ફાઇલ કરવામાં આવ્યો છે, અથવા કરવામાં આવ્યો હોઈ શકે છે.

૪૧. આ કેસમાં, વિદ્વાન મધ્યસ્થ દ્વારા એવોર્ડ પસાર કરવામાં આવ્યા પછી, મધ્યસ્થતા કરારના પક્ષકાર એવા કોન્ટ્રાક્ટરે અદાલત સમક્ષ દાવો દાખલ કર્યો છે. દાવો કાર્યવાહી દરમિયાન મધ્યસ્થે એવોર્ડની નકલ રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સાથે મોકલી છે જે તેમની સમક્ષ લેવામાં આવી હતી અને સાબિત થઈ હતી. તેથી, રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી મગાવવા માટે કલમ ૩૧(૨) હેઠળ અદાલત દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની કોઈ જરૂર નથી. મધ્યસ્થ દ્વારા રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સાથે એવોર્ડની નકલ મોકલવાને અદાલત સમક્ષ એવોર્ડનું ફાઇલિંગ કહી શકાય. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ અદાલતની સત્તાને નજરઅંદાજ કરીને મધ્યસ્થ દ્વારા એવોર્ડ ફાઇલ ન કરવા માટે ખૂબ જ તકનીકી મુદ્દો ઉઠાવ્યો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નિર્દેશિત પ્રક્રિયાગત ક્ષતિ એ એવી પ્રક્રિયાગત ક્ષતિ નથી જે બાબતના મૂળ સુધી જતી હોય, જેના દ્વારા જો તેની મંજૂરી આપવામાં આવે તો ન્યાયી કારણ નિષ્ફળ જાય. મેં નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

૪૨. આ કોર્ટે ૨૦૦૧ (૧) જીએલઆર૧૨૫ માં અહેવાલ થયેલ પામ શર્માસ્યુટિકલ્સ વિરુદ્ધ રિચાર્ડસન વિક્સ ઇન્ક. અને અન્ય ના કેસમાં ફકરા ૩૭, ૩૮ માં અવલોકન કર્યું છે કે:

"૩૭. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે પ્લેન્ટ પર સહી કરવા, સુધારો કરવા અને માત્ર એક વાદી દ્વારા અમુક દસ્તાવેજો પર સહી કરવા અંગે કેટલીક સુપર-ટેકનિકલ સબમિશન્સ કરી છે. હું આ દલીલો અને સબમિશન્સને સુપર-ટેકનિકલ પ્રકૃતિની ગણું છું. એ એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે શક્ય હોય ત્યાં સુધી, કાયદાની અદાલતમાં કોઈ કાર્યવાહીને કેવળ તકનીકી બાબતો પર નિષ્ફળ થવા દેવી જોઈએ નહીં કારણ કે પ્રક્રિયાના તમામ નિયમો ન્યાયને આગળ વધારવા માટે છે અને તેને નિષ્ફળ કરવા માટે નથી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સંગ્રામ સિંહ વિરુદ્ધ ઈલેક્શન ટ્રિબ્યુનલ, કોટા, એઆઈઆર ૧૯૫૫ SC જરૂર ના કેસમાં અવલોકન કર્યું છે કે -

"હવે પ્રક્રિયાના કોડને તે રીતે જ ગણવો જોઈએ. તે 'પ્રક્રિયા' છે, જે ન્યાયની સુવિધા માટે અને તેના હેતુઓને આગળ વધારવા માટે રચાયેલ કંઈક છે: સજા અને દંડ માટેનો દંડનો કાયદો નથી; લોકોને મુશ્કેલીમાં મૂકવા માટે રચાયેલી વસ્તુ નથી.

"૩૮. ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ન્યાય આપતી વખતે અદાલતે તત્વને વધુ મહત્વ આપવું પડશે

અને પ્રક્રિયાગત કાયદાને નહીં. પ્લેન્ટમાં સુધારો કરવાના કિસ્સામાં
કે અરજી પર સહી કરવાના કિસ્સામાં અદાલતની પરવાનગી સાથે
કે વગર અહીં અથવા ત્યાં સહી કરવી એ બધી પ્રક્રિયાગત બાબતો
છે. બધી જગ્યાએ, ઓછામાં ઓછા એક વાદીએ સહી કરી છે."

૪૨.૧ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એઆઈઆર ૧૯૯૭ SC ૩ માં અહેવાલ
થયેલ યુનાઈટેડ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ નરેશ કુમાર અને અન્ય ના કેસમાં
ચુકાદામાં ફકરા ૮, ૯ અને ૧૦ માં અવલોકન કર્યું છે કે:

"૮. આ અપીલમાં, તેથી, વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો એકમાત્ર પ્રશ્ન
એ છે કે શું પ્લેન્ટ પર સક્ષમ વ્યક્તિ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરવામાં
આવી હતી અને ચકાસવામાં આવી હતી.

૯. વર્તમાન જેવા કેસોમાં જ્યાં જાહેર નિગમ વતી દાવાઓ દાખલ
કરવામાં આવે છે કે તેનો બચાવ કરવામાં આવે છે, ત્યાં કેવળ
તકનીકી બાબતો પર જાહેર હિતને નિષ્ફળ થવા દેવું જોઈએ નહીં.
પ્રક્રિયાગત ક્ષતિઓ જે બાબતના મૂળ સુધી જતી નથી તેને ન્યાયી
કારણને નિષ્ફળ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. જે પક્ષકાર
પાસે ન્યાયી કેસ છે તેની સાથે અન્યાય ન થાય તેની ખાતરી કરવા
માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ અદાલતોમાં પૂરતી સત્તા છે.

શક્ય હોય ત્યાં સુધી પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાના કારણે
સબસ્ટેન્ટિવ અધિકારને નિષ્ફળ જવા દેવો જોઈએ નહીં જે સુધારી
શકાય તેવી છે."

૪૩. વર્તમાન કેસના તથ્યો અને સંજોગો, ઉપરોક્ત સંદર્ભિત ચુકાદાઓમાં નક્કી કરવામાં આવેલ ગુણોત્તર, કુંભા માવજી વિરુદ્ધ ડોમિનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસમાં એઆઈઆર ૧૯૫૩ એસસી ૩૧૩, બિનોદ બિહારી સિંઘ અપીલકર્તા વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા સામાવાળાના કેસમાં એઆઈઆર ૧૯૯૩ એસસી ૧૨૪૫ અને એઆઈઆર ૧૯૬૪ અલાહાબાદ ૧૮૫ ના ટાંકેલા ચુકાદાઓમાં સામેલ તથ્યો અને કાયદાના મુદ્દાઓ વર્તમાન કેસને લાગુ પડતા નથી.

૪૪. એ તથ્યને ધ્યાનમાં લેતા કે એવોર્ડ મધ્યસ્થ દ્વારા ફાઇલ કરવામાં આવ્યો નથી પરંતુ કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે તેને અનિયમિતતા કહી શકાય પરંતુ ગેરકાયદેસરતા નહીં. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ અદાલત દ્વારા સુઓ-મોટો અથવા મધ્યસ્થતા કરારના કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. અપીલકર્તાએ એવોર્ડની પ્રમાણિત નકલ રજૂ કરી છે. અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા એવોર્ડની અસલિયત વિશે કોઈ વિવાદ નથી. તેથી, મધ્યસ્થે અરજી દાખલ કરી નથી માત્ર તે જ એવોર્ડ અસ્વીકાર કરવા માટેનું કારણ બની શકે નહીં. એવું જણાય છે કે

વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ ખૂબ જ તકનીકી બની ગઈ છે અને એવોર્ડને અસ્વીકાર કર્યો છે જેના પરિણામે ન્યાયનો અનાદર થયો છે. તેથી, હું મુદ્દા નંબર ૪ નો નિર્ણય સકારાત્મક આપું છું.

નિષ્કર્ષ – મુદ્દા નંબર ૫ અને ૬

૪૫. ઉપરોક્ત ટાકેલા ચુકાદાઓમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરાયેલા ગુણોત્તર, ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૧૭, ૩૦, ૩૧ અને ૩૩ ને ધ્યાનમાં લેતા, સિવિલ કોર્ટ દ્વારા મધ્યસ્થના એવોર્ડની સત્તા અથવા વ્યાપ અને તપાસ મર્યાદિત છે. સિવિલ કોર્ટે અપીલ અદાલત તરીકે એવોર્ડ પર વિચાર કરવાનો અને તપાસ કરવાનો નથી અને મધ્યસ્થ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણોમાં સાહસ કરવાનું નથી.

૪૫.૧ અહીં આ કેસમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડ પર વિચાર કર્યો છે અને તપાસ કરી છે અથવા સમીક્ષા કરી છે અને રેકૉર્ડ પર પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે, જે ૧૯૪૦ ના અધિનિયમ હેઠળ પરવાનગી યોગ્ય નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે મધ્યસ્થના એવોર્ડને મુખ્યત્વે એવા આધારો પર રદ કર્યો છે કે મધ્યસ્થે વિવિધ દાવાઓ મંજૂર કરવામાં કારણો ફાળવ્યા નથી; મધ્યસ્થે સંદર્ભ અને હકુમતના વ્યાપ બહાર કામ કર્યું છે. ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડ પરથી એ સ્પષ્ટ છે કે તારણને

સમર્થન આપવા માટે કોઈ પુરાવા નથી તે ધ્યાનમાં લઈને એવોર્ડ રદ કર્યો છે, અને એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે મધ્યસ્થ મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીમાં દુરાચરણ કર્યું છે. કલમ ૩૦ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું અને મધ્યસ્થ દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષની ન્યાયીપણાની તપાસ કરી, જે કાયદા હેઠળ પરવાનગી યોગ્ય નથી. આક્ષેપિત ચુકાદા પરથી જોઈ શકાય છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવોર્ડમાં માત્ર એટલા માટે હસ્તક્ષેપ કર્યો છે કારણ કે તેમના અભિપ્રાય મુજબ અન્ય દ્રષ્ટિકોણ શક્ય છે.

૪૫.૨ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ અવલોકન કરવામાં ખોટી હતી કે મધ્યસ્થ, તથ્યો અને સંજોગોમાં, વ્યાજ આપી શક્યા ન હોત. વધુમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪(૨) હેઠળ મધ્યસ્થતા કરારના કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી દ્વારા અથવા સુઓ-મોટો અદાલત દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ નિર્ણય કરવામાં ખોટી હતી કે એવોર્ડ યોગ્ય રીતે ફાઇલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. વધુમાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે અપીલકર્તાએ યોગ્ય રીતે જાહેર કરાયેલા એવોર્ડની પ્રમાણિત નકલ ફાઇલ કરી છે અથવા રજૂ કરી છે. અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા એવોર્ડની નકલ અને તેની અસલિયત વિશે કોઈ વિવાદ નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ ખૂબ જ તકનીકી બની ગઈ છે અને એવોર્ડને અસ્વીકાર કર્યો છે જેના પરિણામે ન્યાયનો અનાદર થયો છે. પરિણામે ટ્રાયલ કોર્ટે મધ્યસ્થ દ્વારા પસાર કરાયેલા એવોર્ડને રદ કરવા માટે સત્તાનો ખોટો ઉપયોગ કર્યો છે. તેથી, હું મુદ્દા નંબર ૫ નો નિર્ણય નકારાત્મક આપું છું અને

મુદ્દા નંબર ૬ નો નિર્ણય તે અનુસાર આપું છું. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને અપીલો ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવે છે અને નીચે મુજબનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે;

આખરી હુકમ

૧. મધ્યસ્થતા અધિનિયમ ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૯ હેઠળ અપીલકર્તા-મૂળ વાદી આકાર કન્સ્ટ્રક્શન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પ્રથમ અપીલ નંબર ૩૪૦૬/૨૦૦૧ આથી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવે છે.

૧.૨ સામાવાળા નંબર ૧ મૂળ સામાવાળા નંબર ૧ નેશનલ બિલ્ડિંગ કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ સામે અપીલકર્તા કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા મધ્યસ્થતા અધિનિયમની કલમ ૧૭ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૪ હેઠળ પસંદ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૯૪/૧૯૮૯ માં વિદ્વાન જ થા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસડી), ગોધરા, જીલ્લો પંચમહાલ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ નો ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે.

૧.૩ દાવો નંબર ૨૧ એટલે કે વ્યાજ સિવાય, એસ.જી. બાલસુબ્રમણિયન, વિદ્વાન એકમાત્ર મધ્યસ્થ દ્વારા તારીખ ૧૪/૦૬/૧૯૮૯ ના એવોર્ડ દ્વારા મંજૂર

કરવામાં આવેલા દાવાઓને આથી બહાલી આપવામાં આવે છે, જે વ્યાજમાં ફેરફાર કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા-મૂળ વાદી - આકાર કન્સ્ટ્રક્શન કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી ન થાય ત્યાં સુધી કરારના મધ્યસ્થતા કલમ-૨૫ નો લાભ લેવા માટેના તારીખ ૨૭/૦૧/૧૯૮૮ ના તેના વિનંતી પત્રની તારીખથી એવોર્ડની રકમ પર વાર્ષિક ૯% (નવ ટકા) ના દરે વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર છે. તે મુજબ હુકમનામું દોરવું.

૨. અપીલકર્તા-મૂળ વાદી - આકાર કન્સ્ટ્રક્શન દ્વારા મધ્યસ્થતા અધિનિયમ ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૯ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી પ્રથમ અપીલ નંબર ૩૪૦૭/૨૦૦૧ આથી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવે છે.

૨.૧ સામાવાળા નંબર ૧ મૂળ વાદી નેશનલ બિલ્ડિંગ કન્સ્ટ્રક્શન કોર્પોરેશન લિમિટેડ દ્વારા અપીલકર્તા મૂળ સામાવાળા નંબર ૧ આકાર કોન્ટ્રાક્ટર સામે મધ્યસ્થતા અધિનિયમની કલમ ૧૭, ૩૦ અને ૩૩ હેઠળ પસંદ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૧૨૯/૧૯૮૯ માં વિદ્વાન જ થા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસડી), ગોધરા, જીલ્લો પંચમહાલ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૦ નો ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે. તે મુજબ હુકમનામું દોરવું.

૩. સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૭ મુજબ, આ વતી નિમણૂક કરાયેલા અધિકારી દ્વારા પ્રમાણિત ચુકાદા અને હુકમનામાની નકલ તે અદાલતને મોકલવામાં આવશે જેણે અપીલ કરાયેલ હુકમનામું પસાર કર્યું હતું અને તે સુટમાં મૂળ કાર્યવાહી સાથે ફાઇલ કરવામાં આવશે, અને આ કોર્ટના ચુકાદાની નોંધ સંસ્થાના રજિસ્ટરમાં કરવામાં આવશે.

૪. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી. રૂલ્સ સંપૂર્ણ કરવામાં આવ્યા.

૫. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તુરંત જ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટને મોકલી આપવા.

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વી. પી. પટેલ)

વિષય: મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૧૪, ૧૭, ૩૦, ૩૩ અને ૩૯ હેઠળ મધ્યસ્થતા એવોર્ડ, વ્યાજ આપવાની સત્તા અને એવોર્ડ ફાઇલ કરવાની પ્રક્રિયા અંગે અપીલકર્તા 'આકાર કન્સ્ટ્રક્શન' ની પ્રથમ અપીલો ગ્રાહ્ય રાખતો હાઈકોર્ટનો ચુકાદો.

This judgment has been translated using AI Tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.